

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Postavení notáře v českém právním řádu

Zpracovala: Kristýna Podlešáková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D., LL.A.

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna PODLEŠÁKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0317P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Postavení notáře v českém právním řádu**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

- 1. ÚVOD**
 - 2. HISTORICKÝ VÝVOJ NOTÁŘSTVÍ**
 - 2.1. Historické počátky
 - 2.2. Dějiny notářství v českých zemích
 - 3. POSTAVENÍ NOTÁŘE V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU**
 - 3.1. Notářství a notář
 - 3.2. Notářský úřad
 - 3.3. Notářská kancelář – zástupce notáře, notářský kandidát, notářský koncipient, notářský tajemník a pracovníci v kanceláři
 - 3.4. Srovnání postavení notáře s postavením advokáta a soudního exekutora
 - 4. NOTÁŘSKÁ SAMOSPRAVA**
 - 4.1. Notářské komory, Notářská komora České republiky
 - 4.2. Dohled a kárné řízení
 - 5. NOTÁŘSKÁ ČINNOST**
 - 6. ZÁVĚR**
-

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

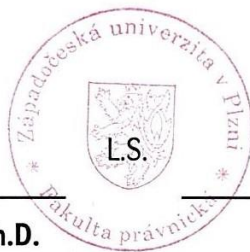
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Miloslava Wiplingerová, Ph.D.,LL.A.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Postavení notáře v českém právním řádu zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání této diplomové práce použila, byly řádně citovány a uvedeny v seznamu použitých pramenů.“

Březnice, březen 2023

Kristýna Podlešáková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí této práce JUDr. Miloslavě Wiplingerové, Ph.D., LL.A. za vřelý přístup, cenné rady a věcné připomínky k této diplomové práci.

Dále bych chtěla poděkovat mým rodičům, bratrovi a přítelovi, kteří při mně celou dobu studia stáli a podporovali mě i v těch nejtěžších chvílích. Děkuji také všem svým blízkým.

OBSAH

ÚVOD	1
1 HISTORICKÝ VÝVOJ NOTÁŘSTVÍ	3
1.1 Počátky notářství	4
1.2 Vývoj notářství v českých zemích	6
2 POSTAVENÍ NOTÁŘE V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU	13
2.1 Pojem notářství, výkon notářství a notář	16
2.1.1 Předpoklady pro výkon notáře	17
2.1.2 Notářská zkouška	19
2.1.3 Konkurzní řízení	20
2.1.4 Zahájení, pozastavení a zánik notářské činnosti	22
2.2 Notářský úřad	24
2.2.1 Zástupce a náhradník notáře	26
2.3 Notářská kancelář, pracovníci notáře.....	27
2.3.1 Notářský koncipient	28
2.3.2 Notářský kandidát.....	31
2.3.3 Další pracovníci.....	32
2.4 Srovnání postavení notáře s advokátem a soudním exekutorem	33
3 NOTÁŘSKÁ ČINNOST	36
3.1 Notářská odměna	37
3.2 Obecná ustanovení o činnosti notáře	38
3.2.1 Povinnost mlčenlivosti	40
3.2.2 Odpovědnost notáře za újmu	42
3.3 Činnost podle § 2 notářského řádu	44
3.3.1 Sepisování notářských zápisů o právních jednáních	44
3.3.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení	47
3.3.3 Notářská úschova	51
3.4 Činnost podle § 3 a 4 notářského řádu	52
3.4.1 Řízení o pozůstalosti	55
4 NOTÁŘSKÁ SAMOSPRÁVA.....	62
4.1 Notářské komory	63
4.2 Notářská komora České republiky	66
4.3 Dohled a kárné řízení	70

ZÁVĚR.....	75
RESUMÉ.....	77
RÉSUMÉ.....	78
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	79

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „*Postavení notáře v českém právním řádu*“. Jednou z těchto možností je právě cesta notáře a celkově notářství, které mě osobně zajímá a je mi blízké, jelikož jsem právě zde absolvovala většinu své praxe při studiu právnické fakulty a představuje pro mě jednu z voleb, kam po absolvování studia směřovat.

Student práv, čerstvý absolvent či i zkušený právník mají širokou škálu uplatnění, kterou právo a právní věda nabízí. Notář a notářství představuje jednu z klasických právnických profesí, která za sebou má hlubokou historii. Společností je představován jako právník, který dbá na morální a etické zásady, díky kterým dokáže předcházet případným sporům a zajišťuje tak právní jistotu, kterou vnímáme jako velmi podstatnou charakteristiku demokratického státu, jako je právě Česká republika. Většina lidí se tímto povoláním setká v případě, kdy s notářem řeší řízení o pozůstalosti, nechá si o něj vyhotovit závěť, nebo si zde vyřídí legalizaci svého podpisu.

Cílem této práce je osobu notáře jako takovou komplexně představit v jednotlivých kapitolách a podkapitolách, které tuto práci tvoří, a v rámci historického vývoje notářství, kdo notářem je, jak vzniká jeho postavení a jaká oprávnění mu český právní řád umožňuje. Nejedná se o práci, která by notáře jako takového podrobně popsala, resp. řešila celou škálu jeho úpravy v jednotlivých právních předpisech. Použila jsem tak základní výzkumné metody, vzhledem k tématu jde o metodu deskriptivní, komparační a analytickou.

Celková práce tvoří úvod, čtyři hlavní kapitoly a závěr. Každá z kapitol je pak členěna do jednotlivých podkapitol, aby práce byla přehledná a její cíl byl snadno dohledatelný.

První kapitola bude věnována historickému vývoji notářství. Nejdříve se zaměřím na jeho počátky, tedy konkrétně římské právo, které položilo základy dnešní notářské činnosti a jeho následnou recepci. Druhá část poté rozebere české dějiny notářství, a to od prvních doložených počínů tehdejších notářů ve středověku, přes novověké právní úpravy po nedávné historické události související se vznikem samostatné České republiky.

Obsahem druhé kapitoly bude hlavní téma této práce, a to postavení notáře v našem právním řádu. Vymezím zde pojmy, kterým se věnuje základní pramen, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), kterými jsou notářství, výkon notářství, notář, notářský úřad a notářská kancelář. U notáře dále uvedu, jaké jsou jeho předpoklady pro výkon, jak probíhá notářská zkouška a konkurzní řízení, a jednotlivé fáze výkonu notářství, tj. zahájení, pozastavení a zánik. U notářského úřadu se zmíním také o zástupci a náhradníkovi notáře. S notářskou kanceláří souvisí pracovníci notáře jakožto personální prvek notářského úřadu, jako jsou notářští koncipienti, notářští kandidáti a další pracovníci. Poslední podkapitolou této části bude srovnání postavení notáře s dalšími právními profesemi, a to konkrétně s advokátem a soudním exekutorem.

Náplní třetí kapitoly bude notářská činnost tak, jak ji upravuje zejména notářský řád a další související právní předpisy. Za prvé vymezím notářskou odměnu a její jednotlivé druhy, a dále obecná ustanovení o notářské činnosti dle notářského řádu, kde základními body jsou povinnost mlčenlivosti a odpovědnost notáře za újmu. Za druhé se zde věnuji konkrétním činnostem, které notář vykonává, a to jak přímo notářskou činností, tak dalších činností, jako je právní porada, nebo ty, jež mu svěřují jiné právní předpisy.

Poslední kapitolu věnuji důležitému prvku notářství, kterou je notářská samospráva. Popíšu její úpravu v notářském řádu a dalších právních předpisech, které zakotvují notářskou komoru, a jí nadřazenou Notářskou komoru České republiky (dále také jako Komora). Souvisejícím tématem je pak dohled nad výkonem činnosti notáře a v případě porušení zákonem svěřených pravomocí přichází v úvahu kárné řízení.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ NOTÁŘSTVÍ

K pochopení celkové problematiky notáře a jeho úpravy v českém právním řádu je důležité vymezit si významné body v historii, které dnešní notářství formovaly, a to jak ty světové, tak i české. Podstatný vliv bychom bezpochyby hledali ve starém Římě, odkud se znalosti šířily dále do Evropy a staly se inspirací pro mnoho právních předpisů upravujících postavení notářů.

Samotný název notář má svůj původ v latinském *nota* neboli zkratka (s tímto výrazem se v antických dílech můžeme setkat i ve smyslu šifry). Notář (*notarii*) v Římě byl tedy znám jako ten, který zapisoval zkratky. Ty totiž sloužily kromě běžného zkracování slov jako prostředek k záznamu ústního projevu, což bychom mohli přirovnat k stenografii, těsnopisu.¹

V rámci celkového vývoje notářství se setkáme se třemi prvky, které jej definují. Prvním z nich jsou notářské instrumenty, které se staly hlavním výsledkem notářské činnosti v minulosti, možná i do teď. Jednalo se o listiny, jež veřejný notář na žádost stran vyhotovil a potvrdil před danými svědky. V průběhu středověku a vlivem kanonického práva se považovaly za listiny veřejné, tedy písemnosti natolik autentické, že k nim nebylo potřeba dokládat další dokumenty. Tyto instrumenty však musely splňovat formální požadavky. Mezi ně patřilo ověření pomocí notářského znamení, které je druhým charakteristickým znakem pro historii notářství. Notář jej většinou získal svým jmenováním nebo doložil své původní. Forma a symbolika znamení se přenechala na notářově vůli, avšak muselo odkazovat přímo na danou osobu (stačil iniciál či monogram), což sloužilo k jejich odlišení a individualizaci.² Posledním prvkem, který setrval také až do dnešní doby, je princip *numerus clausus*. Znamená omezený počet jmenovaných notářů na daném území.³ Ten stanovuje příslušný státní orgán, který notářské úřady reguluje a umožňuje tak přístup k notářům i osobám v oblastech s nižší mírou zalidnění, jelikož by jinak docházelo k primárně volnému obsazování úřadů ve velkoměstech.

¹ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 17. ISBN 978-80-2605-768-0.

² Tamtéž, s. 26-29.

³ MACKOVÁ, Alena. Kdo pomáhá a kdo rozhoduje. *Česká advokátní komora* [online]. Lidové noviny, 4.8.2014 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.advokatni-komora.cz/scripts/detail.php?id=13279>

1.1 Počátky notářství

Počátky notářství můžeme sledovat již ve starověkém Egyptě, kde pořizování úředních záznamů pro lidstvo nabylo důležitého významu. Nalézáme zde tedy počátky něčeho, co můžeme k dnešnímu dni označit jako notářství. Právě před cca 2 500 lety př. n. l. vznikla díky egyptským písařům jedna z nejstarších byrokracií ve známé historii. Skrze tuto strukturu pracovníků procházelo nesmírné množství dokumentů – od osobních dopisů po daňové záznamy.⁴

Písaři, tzv. *scribae*, měli své zastoupení posléze i v antickém Římě, a to jako pomocníci místních úředníků, magistrátů. Pořizovali poznámky o úředních úkonech či evidovali významné události a rozhodnutí ve formě záznamů. Vedle nich působili *librarii* – otroci, již psali dopisy pro své pány, opisovali listiny či celé knihy, z kterých také pořizovali zkrácené poznámky.⁵ Z písařů se za římské republiky stali profesionálové zvaní *tabelliones*, kteří poskytovali dnešní služby notářů. Jejich náplní práce bylo sepisování listin o právních úkonech. Způsob, jak tyto listiny sepisovat, měli přesně předepsaným městským prefektem, který nad nimi vykonával dozor.⁶

S nimi zároveň působili výše zmínění *notarii* jako jejich pomocníci. Ti jako první shrnuli dohodu stran do krátkého záznamu a poté *tabelliones* tento záznam vyhotovili do správné podoby a v požadované formě, aby je posléze účastníci použili jako důkazy v soudním řízení. Postupem doby však převažovala potřeba, aby měl daný písemný dokument větší právní sílu, tudíž nabyla důležitosti jeho autentičnost. Objevily se zde tak nástroje k potvrzení dokumentů, a to tzv. *insinuatio* či *allegatio*, které fungovaly ve formě přijetí konkrétní písemnosti římským státním úřadem, kde byla uložena do registrů či archivu. Kopie takovýchto dokumentů posléze získávaly povahu veřejných dokumentů.⁷ *Notarii* si své postavení udrželi, dokonce i povýšili. Z počátku pracovali pro římský senát a soudy zaznamenáváním rozhodnutí, avšak postupem doby se ve 3. století n. l. stali úředníky vyšší třídy, spadající přímo pod římské císaře jakožto jejich osobní

⁴ Notary History. *National Notary Association* [online]. 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.nationalnotary.org/knowledge-center/about-notaries/notary-history>

⁵ KINDL, Vladimír a Michal SKŘEJPEK. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 29. ISBN 978-80-7552-030-2.

⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právníká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 242. ISBN 80-7201-051-4.

⁷ KINDL, Vladimír a Michal SKŘEJPEK. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 29. ISBN 978-80-7552-030-2.

sekretáři. Tímto postupným zvýšením prestiže bylo důležité tyto úředníky seskupit do zvláštních dvorských sborů, sloužících přímo na císařském dvoře, zvaných *schola*. Nejednalo se však o formu profesní samosprávy, ale o organizační jednotku, v rámci které byl každý jednotlivý *notarius* zařazen do hodnostní třídy podle toho, kde zrovna vykonával službu. Nejvyšší postavení z nich měl tzv. *primicerius notariorum*, který sloužil u civilní i vojenské státní správy, o které vedl záznamy a vydával vysoce postaveným úředníkům a vojenským hodnostářům jmenovací listiny.⁸ *Tabelliones* svůj význam také rozšířili v takové formě, že se z nich stali profesionálové sdružující se v kolegiích. Jejich postavení se však zakotvilo až za vlády císaře Justiniána v 6. století n. l. Mezi jejich činnost patřilo sepisování závazných listin, které obsahovalo vůli účastníků, nebo jurisdikce v jednoduchých záležitostech.

Důležitým mezníkem se stalo vydání zákoníku *Ekloga* (mezi lety 739-741), který představoval pokračování a sepsání tradic římského práva, tedy i úpravu tehdejší podoby notářství. Došlo k dalšímu nárůstu písemné formy právních dokumentů, ke kterým byli stále častěji přibíráni *tabelliones*. Dalším přelomem se stal nový zákoník císaře Lva IV. *Basilika* (přelom 9. a 10 století), kam zařadil normu „*O notářích*“. Touto normou došlo k zakotvení podmínek nutných pro přijetí do notářského stavu. Uchazeč musel složit zkoušku u představeného dané korporace, kde osvědčoval své znalosti jak zákonů, tak písařství. Zároveň se muselo jednat o morálně zachovalou, duševně i tělesně vyspělou osobu zralého věku a se všeobecným vzděláním.⁹ V rámci byzantských zákoníků nalezneme notářství ještě v *Eparchiku* z 10. století, kde je uznáno jako živnost a zmiňuje, jak se notářům dostávalo právního vzdělání prostřednictvím korporace.

Přímé pokračování vývoje notářství podle pozdní římské říše probíhalo v Itálii i pod nadvládou germánských kmenů Vizigótů či Ostrogótů, na tuto tradici navázala v 11. století středověká italská města na univerzitách. Nejvýznamnější z nich pro vývoj notářství byla univerzita v Bologni, na které byla založena notářská škola, kde bylo možné získat titul „doktor notářského umění“. Na těchto vysokých školách právníci sepisovali tzv. notářské instrumenty, listiny potvrzené

⁸ KINDL, Vladimír a Michal SKŘEJPEK. *Právnícký stav a právnícké profese v minulosti*. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 30. ISBN 978-80-7552-030-2.

⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZÁHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). s. 3. ISBN 978-80-7478-829-1.

jako pravé. Pro sdružování těchto právníků, resp. notářů, sloužila kolegia, která bychom přirovnali k dnešním notářským komorám, jelikož k jejich pravomocem patřily dohled nad výkonem notářské činnosti či vedení disciplinárního řízení.¹⁰

Ve starověkém Římě a posléze samotné Itálii, jak je výše uvedeno, sice nalézáme první známky vzniku notářství, avšak nemůžeme jej vnímat tak, jako ho známe dnes. K tomu bylo potřeba hlubšího vývoje, který v každém státě probíhal odlišně, což bylo zejména způsobeno typy právních kultur, a to právními systémy kontinentálním a angloamerickým. Typický vývoj notářství sledujeme právě u zemí s kontinentálním typem právní kultury, která navazuje na římské právo a jeho tradice, v literatuře nazýváno jako latinské notářství, pro které jsou charakteristické princip *numerus clausus* a samosprávné spolky.¹¹ Vedle zmíněné Itálie je to také Francie, kde ve své době byla úprava notářství díky četným právním úpravám notářství jedna z nejdokonalejších. Vliv italského a posléze francouzského notářství ovlivnil postavení notářů zejména v Německu, ve Španělsku či Nizozemí. Podstatnou roli však hrála i církev, resp. kanonické právo.

Jelikož v angloamerické právní kultuře se recepce římského práva neprosadila, vývoj notářství neprobíhal typicky jako ve zbytku kontinentální Evropy. Důsledkem toho v zemích se systémem *common law*, jako jsou Spojené království Velké Británie a Severního Irska či Spojené státy americké, se nesetkáme s notářem jako samostatným právníckým odvětvím s vlastní profesní samosprávou.¹²

1.2 Vývoj notářství v českých zemích

Podle současné právní úpravy v českém právním řádu a výše uvedených charakteristik se dá určit, že se notářství na našem území vyvíjelo podle toho latinského. Avšak i zde došlo k nejednotnému vývoji, jelikož podle jednotlivých etap české historie nebyly pokaždé momentální poměry v zemi přívētivé pro hlubší rozvíjení a přiblížení se k ostatním státům co se týče modernizace notářství.

První zmínka v českých zemích spojená s označením *notarius* se vyskytla v Kosmově kronice v 11. století, která však mluví pouze o papežském notáři

¹⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 243-244. ISBN 80-7201-051-4.

¹¹ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 18. ISBN 978-80-2605-768-0.

¹² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 249. ISBN 80-7201-051-4.

v Římě v souvislosti s knížetem Vratislavem II. Konkrétní působení notářů na českém území je doloženo až za vlády knížete Vladislava II. v druhé polovině 12. století, kdy se objevují v různých listinách jména jednotlivých písařů královské kanceláře.¹³ Se vznikem zemského soudu ve 13. století a dvorského soudu o století později, mezi jejichž kompetence spadalo trestní a majetkové právo, působili notáři jakožto zapisovatelé do zemských či dvorských desek. Tito notáři písaři vykonávali činnost i u soudů církevních. Důležitým jménem spojeným se základy veřejného notářství je Jindřich z Izernie, který působil na dvoře krále Přemysla Otakara II. Ten do českých zemí zanesl znalost o notářské činnosti z Itálie a založil tak na Vyšehradě školu pro veřejné notáře, kde se učili *ars dictandi*, tj. umění pořizování veřejné listiny na základě diktátu.¹⁴

V následujících letech narůstal počet osob působících jako notářů, avšak ne všichni vlastnili nutné pověření. Sám Karel IV. chtěl na tuto situaci navázat ve svém zákoníku z roku 1355 *Maiestas Carolina*, kde se úprava zaměřila i na veřejné notáře, jejich činnost a kvalifikace.¹⁵ Jelikož se tento zákoník nikdy nestal účinným, pověřil v roce 1358 Karel IV. jmenováním notářů ve Svaté říši římské a v českých zemích pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic a další jeho nástupce. V tomto přenesení pravomoci zároveň také vyslovil kompetence jmenovaných veřejných notářů.¹⁶ Tímto se notářství dostalo pod kontrolu církve na dalších stovky let. Od poloviny 14. století v souvislosti se založením Univerzity Karlovy v roce 1348 se začali v úřadech veřejných notářů objevovat vystudovaní právníci. Jejich činnost se také rozšířila do dalších měst mimo Prahu, například do Plzně, Českých Budějovic či Brna. V této době notáři řešili především jednání mezi měšťany a církví nebo věcí dotýkající se církve samotné. Šlo zejména o prodeje nemovitostí, darování, závěti, volby v rámci kláštera a podobná právní jednání.¹⁷ Veřejní notáři nepůsobili pouze v rámci svého úřadu, ale své postavení uplatňovali jako dříve v královské kanceláři nebo jako městští notáři. Významná jména této doby jsou například mistr

¹³ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 31. ISBN 978-80-2605-768-0.

¹⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 250. ISBN 80-7201-051-4.

¹⁵ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 49. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073802714.

¹⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 251. ISBN 80-7201-051-4.

¹⁷ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 34. ISBN 978-80-2605-768-0.

Jan z Teplé, zakladatel první městské knihy v Žatci, Jan z Pomuku (sv. Jan Nepomucký), generální vikář pražského arcibiskupa, či mistr Jan z Jesenice, přítel Jana Husa a jeho obhájce při procesu v Kostnici.

Veškerý tento vývoj pozastavila husitská revoluce, kdy včetně notariátu nefungovaly soudy a většina dalších správních institucí a došlo ke kompletnímu rozkladu právnímu systému v českých zemích. Řada vzdělaných osob tak odešla do emigrace, kde notáři fungovali v podobě z předhusitské doby, což pro následný vývoj po husitských válkách bylo velmi důležité z hlediska navázání na předešlou úpravu.¹⁸ K tomu došlo však jen z části, jelikož se proměňovaly jak organizace státu, tak právní řád, funkce veřejného notářství byly svěřeny jiným orgánům, a v důsledku toho jeho význam klesl. Zároveň za dob Jiřího z Poděbrad ani za vlády Jagellonců neproběhlo vytvoření právního zakotvení notářství.

S nástupem Habsburků na český trůn v roce 1526 byl převzat Maxmiliánův notářský řád z roku 1512. Ten byl přijat ve Svaté říši římské národa německého jako reakce na úpadek zdejšího notářství a platil ve většině připadajících zemí až do jejího zániku v roce 1806. Jako velmi přehledný a propracovaný právní předpis obsahoval popis činnosti veřejných notářů a tehdejších problémů společnosti. Upravoval podmínky pro možné jmenování, jako odbornou způsobilost a bezúhonnost, významnou byla též víra. Důležitou úpravou prošly forma a náležitosti veřejných listin, konkrétně z nich zejména závěti.¹⁹ Formálně v českých zemích zůstal jedinou právní úpravou tohoto odvětví až do vlády Josefa II. S přijetím josefínského Obecného řádu soudního v roce 1781 se stala z notářství okrajová profese, jelikož notáři mohli vyhotovovat pouze směnečné protesty. Změna nastala o rok později díky Císařskému patentu, jenž udělil notářům oprávnění zastupovat v obchodních a směnečných sporech. Pokračovaly další úpravy spojené s omezováním notářské činnosti (zákaz změny sídla, jmenování notářů svěřeno zemským místodržitelům), kdy účelem toho bylo notářství co nejvíce přiblížit k advokacii, aby obě profese mohly splynout v jedno.²⁰

Snahy o osamostatnění notářů se opětovně začaly projevovat až ve dvacátých letech 19. století. Toto úsilí bylo zmařeno rokem 1848 s propukající

¹⁸ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 47. ISBN 978-80-2605-768-0.

¹⁹ Tamtéž, s. 49-51.

²⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 252. ISBN 80-7201-051-4.

revolucí. Po stabilizaci společnosti v roce 1850 nechal za pomoci ministra spravedlnosti Antona von Schmerlinga císař František Josef I. vyhotovit notářský řád, který byl posléze přijat.²¹ Neměl však dlouhou platnost, jelikož nebyl natolik změny schopný. Proto v roce 1855 přijalo rakouské císařství nový notářský řád, který v tehdejší době sice nepřišel společnosti příliš pokrokový, avšak jeho podstatou bylo zjednodušit formality, které notářství zužovaly. Stanovil podmínky nutné k notářské profesi – opět zde hrála roli křesťanská víra, občanství rakouské, bezúhonnost, plná způsobilost a minimální věk případného uchazeče 24 let. Zaměřoval se především na podrobný výčet náležitostí notářských zápisů, osvědčování či směnečných protestů, též se soustředil na roli notáře jako soudního komisaře při pozůstalostních řízeních a na notářskou samosprávu ve formě notářských komor. V této době započal vznik spolků, sloužících ke zlepšení notářského postavení a úcty vůči jejich profesi. Působily zde Jednota notářů v království českém, Spolek notářů pro království české a Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království českém.²²

Posledním právním předpisem upravujícím notářství a přijatým za Rakouska-Uherska byl notářský řád z roku 1871, jenž platil až do vzniku první republiky. V tomto období vznikly sbory notářství, obdoba dnešních notářských komor, které působily vedle výše zmíněných notářských spolků.²³ Agenda tehdejších notářů se velmi přibližovala té dnešní. Důležité je zmínit, že v této době působila významná osobnost českého notářství Václav Šediva, notář a autor komentáře k výše zmíněnému řádu z roku 1871.

Se vznikem Československé republiky v roce 1918 a převzetím pomocí recepčního zákona rakouských právních norem vznikl ve státě dualismus, kdy v Česku platil notářský řád z roku 1871, zatímco na Slovensku zůstaly uherské zákony. I přes snahy o přijetí nového notářského řádu a sjednocení celkově právních řádů obou zemí se tento jev nepodařilo odstranit. Na druhou stranu za první republiky vzrostl význam emancipace a rovnosti žen, což zapříčinilo jejich působení v notářské profesi. První z nich se stala Anděla Kozáková Jírová. Také

²¹ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 72. ISBN 978-80-2605-768-0.

²² Tamtéž, s. 75-80.

²³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 253. ISBN 80-7201-051-4.

byl vydáván český právnícký časopis *České právo*.²⁴ Celkově v této době notářství prožívalo rozkvět, avšak přesto zde byly požadavky na převzetí jejich činnosti advokáty a soudci. Dohled nad notářstvím vykonávalo ministerstvo spravedlnosti, které určovalo počet a sídla notářů dle principu *numerus clausus*.

Za druhé republiky notářský stav neměl díky jejich danému počtu taková omezení jako advokáti, u nichž proběhlo snižování jejich počtu v řadách těch židovské národnosti. Avšak stejné nařízení se po vzniku Protektorátu Čechy a Morava týkalo i notářů, a to od roku 1940, kdy židovští notáři byli nuceni svůj úřad opustit. Došlo zde i pokusům, aby za tuto opuštěnou pozici náhradník vyplácel původnímu notáři rentu. I přesto však bylo s notáři zacházeno relativně dobře, jelikož nacisté je vnímali jako státní úředníky, nikoli jako osoby vykonávající svobodné povolání.²⁵

Po válce se sice notářství stabilizovalo, fungovala notářská samospráva a kvůli zavřeným vysokým školám se tolerovalo a umožňovalo dostudovat v kratší době proto, aby se zrychlilo obsazování notářských úřadů. S nástupem komunistického režimu v roce 1948 přišlo tzv. zlidovění soudnictví, na základě kterého zákon č. 202/1949 Sb. upravil organizaci notářství a zavedl krajské notářské sbory. V rámci tzv. právnícké dvouletky se postavení notářů opět pozměnilo kvůli přijetí občanského zákoníku a občanského soudního řádu s platností od roku 1951, jelikož v návaznosti na ně byl vydán zákon č. 116/1951 Sb., o státním notářství. Organizačně se tak zřídilo státní notářství v obvodech okresních soudů, čímž se notáři stali státními zaměstnanci. Tento notářský zákon upravoval tři druhy notářské činnosti, a to zejména vyhotovování notářských listin, pověření od soudu co se týče hlavně dědického řízení, a činnost na žádost stran.²⁶ Jako další právní úpravy následovaly zákon č. 52/1954 Sb., kterým se rozšiřuje působnost státního notářství a zákon č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích. Hlavní změna však proběhla s přijetím nového občanského řádu v roce 1963 a o rok později nového občanského zákoníku, kdy odlišná úprava napomohla k vydání zákona č. 95/1963 Sb., notářského řádu a společně s ním zákon č. 24/1964 Sb., o notářských poplatcích a zákon o evidenci nemovitostí č. 22/1964 Sb. Notářství stále zůstalo státní orgánem,

²⁴ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 120. ISBN 978-80-2605-768-0.

²⁵ Tamtéž, s. 137.

²⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 254. ISBN 80-7201-051-4.

který působil v každém okrese při okresním národním výboru. Vedení a řízení jednotlivých státních notářství a dohled nad nimi měli ve své činnosti vedoucí státní notáři, kteří byli jmenováni předsedou příslušného krajského soudu. Mezi rozhodovací agendu notářů patřily dědické řízení, registrace a sepisování smluv a úschovy, ostatní činnost zahrnovala vyhotovování veřejných listin, zejména závětí, vidimaci a legalizaci, právní pomoc a vedení pozemkových a železničních knih. Notářem či notářským čekatelem se mohl stát bezúhonný československý občan s ukončeným vysokoškolským právnickým vzděláním s danou praxí.²⁷

Po pádu komunismu přišlo potřebné odstátnění notářství. Dopomohla tomu proměna notářské činnosti v letech 1990 až 1992, jelikož zde přibyla potřeba notářských zápisů týkajících se společenských smluv, zakladatelských listin, osvědčování průběhů a rozhodnutí valných hromad, při kuponové privatizaci či restitučních a rehabilitačních procesech narostl opětovně význam legalizací a vidimací. Na takovou náplň práce státní notářství nepostačovalo. Vzniklo tak v roce 1990 Sdružení notářů České republiky, jež sloužilo jako zájmová organizace notáře. Cílem bylo sjednotit notáře a dosáhnout stavu notářství před rokem 1948. K této myšlence bylo nakloněno i ministerstvo spravedlnosti. K tomu došlo až se vznikem samostatné České republiky. Státní notářství odstranila federální zákony, a to zákon č. 263/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, zákon č. 264/1992 Sb., kterým se měnil občanský zákoník, a zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem.²⁸ V rámci republiky pak vešel v účinnost zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), úprava, která trvá do dnešních dní a která bude více rozvedena níže. V souvislosti s tím se tehdejší státní notáři stali notáři v obvodu příslušných okresních soudů. S novým notářským řádem tak notářství podléhá výhradně správě notářské samosprávy a byla zakotvena celostátní Notářská komora České republiky. Na základě toho probíhala zasedání, na kterých se ustanovila kolegia regionálních notářských komor, jež dodnes odpovídají organizaci krajských soudů a Městského soudu v Praze.²⁹ Hlavními osobnosti tohoto období jsou JUDr. Martin Foukal, první

²⁷ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 161. ISBN 978-80-2605-768-0.

²⁸ WAWERKA, Karel. Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993. *Ad Notam*. 2018, 2018/3, s. 37-40.

²⁹ JINDŘICH, Miloslav. Cesta k obnovení českého notářství (prosinec 1989 až leden 1993). *Ad Notam*. 2018, 2018/3, s. 31-36.

prezident Notářské komory České republiky, a její první viceprezident JUDr. Miloslav Jindřich, oba státní notáři tehdejší doby.

2 POSTAVENÍ NOTÁŘE V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

Aby bylo možné vymezit, jaké postavení český právní řád notáři poskytuje, je hlavní vymezit si právní předpisy, které se notářem a jeho činností zabývají a upravují je. Výchozí úpravou na ústavní úrovni nalézáme v Listině základních práv a svobod (dále také jako „*Listina*“), která ve svém ustanovení čl. 26 zakotvuje „*právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost*“.³⁰ Notářství tak vnímáme jako výkon svobodného povolání, avšak s danými omezeními, která budou zmíněna níže.

Primární úpravou je již výše zmíněný zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále také jako „*notářský řád*“). Tento právní předpis se člení na dvanáct částí. První část Základní ustanovení tvoří pojmy jako notář, notářský úřad, výkon notářství a notářské listiny. Část druhá se věnuje samotnému notáři, u kterého jsou upraveny podmínky pro jmenování, výkon či zánik této profese, notářskému úřadu, dále zástupci a náhradníkovi notáře, pracovníkům, tj. koncipientům, kandidátům a dalším pracovníkům jako jsou notářští tajemníci a kancelářští pracovníci. Třetí část upravuje notářskou samosprávu, a to jak regionální notářské komory, tak Notářskou komoru České republiky, jejich jednotlivé orgány a oprávnění. Náplní části čtvrté je dohled, kárné řízení a postupy při zjištění nedostatků ve výkonu notářské činnosti, nalezneme zde i zvláštní ustanovení o odpovědnosti za přestupek podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Části pátá, šestá a sedmá notářského řádu se zaměřují na notářskou činnost jako takovou ve formě obecných i zvláštních ustanoveních, kde právě najdeme hlavní náplň práce notáře, tak i činnost jinou. V osmé části je upraven způsob, jakým se má manipulovat s notářskými spisy, zápisy a jak probíhá jejich úschova. Odměně notáře v části deváté se nevěnuje velký prostor, jelikož k tomuto existuje zvláštní právní předpis, viz níže. Desátá část obsahuje konkrétní úpravu ochrany osobních údajů v řízení o pozůstalosti a při notářské a další činnosti. Jedenáctou část tvoří jediné ustanovení § 109j, který řeší přestupek spočívající v poskytování notářských služeb osobami, jež nesplňují

³⁰ Čl. 26 Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

podmínky výkonu povolání notáře. Poslední částí jsou Přejídná a závěrečná ustanovení.³¹

Z dalších právních předpisů s notářstvím souvisí zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také jako „*občanský zákoník*“), který se notářské profese dotýká především v úpravě práva dědického v Části třetí, Hlavě třetí, které je všeobecnou náplní práce notáře jako soudního komisaře, včetně zakotvení pořízeních pro případ smrti, které sepisuje notář jako veřejné listiny v rámci z jedné svých základních činností. Dalšími důležitými hmotnými zákony jsou také zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Z těch procesních to pak jsou zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také jako „*občanský soudní řád*“), a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále také jako „*zákon o zvláštních řízeních soudních*“).

Ostatní právní úpravu notářství můžeme hledat v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, zákoně č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, či v zákoně č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, o kterých bude pojednáno konkrétněji dle dané notářské činnosti.

Navazující a podstatnou, ač podzákonou úpravou, kterou vydalo Ministerstvo spravedlnosti, je vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (dále také jako „*notářský tarif*“). Zahnuje ve svých osmi částech odměny za notářskou činnost ve formě právních jednání, osvědčení či úschovy, dále také za funkci soudního komisaře či za zjištění stavu a obsahu závěti, součástí je i náhrada hotových výdajů, náhrada za promeškaný čas a odměna a náhrada při výkonu správce pozůstalosti. Dle ust. § 3 této vyhlášky se odměna za notářskou činnost stanoví podle sazby za úkon, která se určuje buď pevnou částkou, nebo tzv. tarifní hodnotou, tedy procentuálně z hodnoty předmětu úkonu, tedy například u kupní smlouvy je tak tarifní hodnotou kupní cena, u přijetí peněz do notářské úschovy výše přijaté peněžní částky.³² V přílohách

³¹ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³² § 3 a § 4 vyhlášky č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vyhlášky najdeme sazebníky k daným úkonům, které notář vykonává. Položky A až C se týkají odměny notáře podle tarifní hodnoty, položky D až Z jsou odměny stanovené pevnou sazbou.

Jelikož notářská profese je tvořena notářskou samosprávou, tak i Notářská komora České republiky vydává své vnitřní předpisy. Základním z nich je Kancelářský řád upravující ve svých šesti hlavách kancelář notáře, jeho pracovníky, daná pravidla pro notářskou činnost, správu úřadu, ustanovení o knihách, rejstřících a ostatních evidenčních pomůckách a převzetí notářského úřadu, v přílohách tohoto řádu poté jsou uvedeny návody a ukázky jednotlivých prostředků notářské kanceláře, například zde najdeme návod, jak vést rejstřík N – NZ či ověřovací knihu nebo i skartační řád.³³ Mezi další vnitřní předpisy patří Organizační řád, zakotvující hierarchii a fungování notářských komor či centrální informační systém (CIS), Kárný řád, kterému bude v této práci věnována poslední kapitola, Konkurzní řád, Zkušební řád a Volební řád orgánů notářské samosprávy, od roku 2021 také Předpis o ověřování veřejných listin ke vztahu k cizině.

Další předpisy, které přijímá sněm Notářské komory České republiky, se týkají evidencí vedených právě Komorou, mezi které řadíme Evidence právních jednání pro případ smrti, Evidence listin o manželském majetkovém režimu, Rejstřík zástav, Seznam listin o manželském majetkovém režimu a Seznam prohlášení o určení opatrovníka, nově od roku 2021 také Sbírka dokumentů a Evidence ověřených podpisů. Prezidium Komory dále vydává svá usnesení a výkladová stanoviska, která se dotýkají obecných i zvláštních notářských činností, notářských odměn, řízení o pozůstalosti, činnosti dle korporátního práva, vidimace a legalizace či k zápisům do veřejných rejstříků.

Významnou jsou pro notářskou činnost také soudní rozhodnutí. Judikatura, tvořena z převážné části Nejvyšším soudem, se tematicky dotýká dědického práva, smluvní agendy, práva obchodního a ostatních záležitostí, jako jsou společné jmění manželů či zástavního práva.³⁴

³³ Kancelářský řád Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/predpisy>.

³⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 793. ISBN 978-80-7400-689-0.

České notářství patří, jak jsem již v historii nastínila, do toho latinského. Jednotlivé státy, které praktikují tento typ notářské činnosti, jsou spojeny v Mezinárodní unii latinských notářů (UINL), v nevládní organizaci, v níž se momentálně sdružuje 89 členských zemí.³⁵ Její založení proběhlo v roce 1948 na prvním mezinárodním kongresu latinského notářství v Buenos Aires, momentálně její sekretariát sídlí v Římě. Slouží k podpoře notářské činnosti, koordinuje a rozvíjí notářskou funkci v rámci poskytování prohloubení studia v této oblasti, dále se účastní jako zástupce notářů při zasedáních a schůzích hlavních mezinárodních organizacích jako jsou OSN, Rada Evropy či Evropský parlament. Současným prezidentem je od ledna roku 2023 francouzský notář se sídlem v Paříži Lionel Galliez.³⁶ Notářská komora České republiky se stala jejím členem v roce 1994.

2.1 Pojem notářství, výkon notářství a notář

Notářský řád se ve svých základních ustanovení vypořádává s pojetím notáře, notářského úřadu a výkonem notářství. Pojícím pojmem je notářství, jelikož bez něj by ostatní definice nedokázaly samy o sobě obstát. Dle JUDr. Petra Bílka se jedná o „specifickou právní činnost vykonávanou v rámci svobodného povolání, avšak pouze státem pověřenými osobami a na základě jím svěřených pravomocí, jejímž předmětem je poskytování právních služeb, a to zákonem předepsanou formou, v zákonem vymezených oblastech právních vztahů a za úplatu“.³⁷ Notářství tak dle této definice v sobě spojuje charakteristiku jak advokacie, tak soudnictví, kdy se jedná o svobodné povolání poskytující právní pomoc, a zároveň i ochranu práv a svobod v rámci výkonu státní moci. Specifickým prvkem, jenž tak notářství odlišuje, je tzv. veřejná víra (*fides publica*), která poskytuje výsledkům práce notáře předpoklad pravdivosti a zákonnosti, což je dáno zákonem. Existence notářství státu prospívá, má totiž zájem na tom, aby byla poskytována rychlá a nestranná aplikace práva sloužící k ochraně jednotlivých právních vztahů. Státní orgány na toto však nemají kapacitu. K tomu tak slouží notářství, jež poskytuje tyto služby, jako záruka stability a legality majetkových vztahů. Stát dále pomocí organizačních

³⁵ Individual Members. *Internatiol Union of Notaries* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://www.uinl.org/en_GB/individual-members

³⁶ Election of Me Lionel Galliez as President of the International Union of Notaries (UINL). *Conseil supérieur du notariat* [online]. 1.12.2022 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.csn.notaires.fr/en/news/election-me-lionel-galliez-president-international-union-notaries-uinl>

³⁷ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 4. ISBN 978-80-7400-689-0.

principů notářství reguluje. Prvním z nich je již zmíněný princip *numerus clausus*, dalším je princip *povinného členství notářů v jejich samosprávných orgánech*.³⁸

Výkon notářství je pak notářským řádem upraven v ustanovení § 2 jako „*sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin a peněz do notářské úschovy*“³⁹, jež se dále označuje jako notářská činnost, které bude věnována třetí kapitola. V tomto konkrétním ustanovení nalezneme také jeden z principů, které výkon notářství a notáře definují, a to princip *nestrannosti*. Nestranný notář tak při výkonu své činnosti postupuje v rámci rovnosti účastníků a nikomu nepřiznává větší práva. Na základě toho notáři náleží povinná odměna, tedy za stejný úkon stejná odměna. Vedle nestrannosti stojí princip *nezávislosti*, upraven v § 5 notářského řádu. Ten pro úpravu notáře znamená, že ve výkonu svěřených státních pravomocí postupuje a řídí se pouze zákonem či ostatními právními předpisy, jedná tak nezávisle na jakékoliv moci. Výjimkou z této nestrannosti pak může být řízení o pozůstalosti.⁴⁰

Úvodním ustanovením v § 1 odst. 1 notářského řádu se zakotvuje notář jako „*fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem*“.⁴¹ Požadavek fyzické osoby je velmi podstatný, jelikož právnická osoba by s obtížemi naplňovala zákonem dané předpoklady, jako jsou bezúhonnost či určité vzdělání. Právě osoba fyzická jako notář definuje svůj notářský úřad viz níže.

2.1.1 Předpoklady pro výkon notáře

V ustanovení § 7 odst. 1 notářského řádu jsou taxativně uvedeny předpoklady, které osoba musí splňovat, aby mohla být jmenována notářem. Jako primární z nich je podmínka, že notářem se jmenuje „*státní občan členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské*

³⁸ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 6. ISBN 978-80-7400-689-0.

³⁹ § 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-25]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 52. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁴¹ § 1 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-25]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

konfederace“.⁴² Před 1. dubnem 2019, kdy nabyl účinnosti zákon č. 7/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, patřilo mezi základní podmínku státní občanství České republiky. Tento předpoklad však je dle Evropské komise v rozporu s článkem 49 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), který zakotvuje právo na usazování, tj. možnost podnikání bez diskriminace podle národnosti na území jiného členského státu. Toto ustanovení se nevztahuje podle článku 51 na „*činnosti, které jsou v příslušném členském státě spjaty, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci*“.⁴³ Tato problematika byla řešena již předtím Evropskou komisí u jiných členských států Evropské unie, podobná situace nastala v Maďarsku či Rakousku. Evropská komise tak v únoru roku 2016 podala žalobu proti České republice u Soudního dvora Evropské unie. Argumentovala tím, že podmínka českého státního občanství je v rozporu s právem na svobodu usazování dle článku 49 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Soudní dvůr EU tak ve věci C-575/16 rozhodl rozsudkem ze dne 15. března 2018 tak, že výše zmíněná podmínka pro výkon notářství je v rozporu s článkem 49 SFEU a Česká republika neprokázala, že notář a notářská činnost je dle článku 51 SFEU spjata s výkonem veřejné moci.⁴⁴

Dále notářský řád uvádí požadavek svéprávnost, tj. způsobilost právně jednat, definovanou v § 15 odst. 2 občanského zákoníku. Podstatným znakem vykonávat takovou právnickou profesi je náležité vzdělání. Co se týče studia práv v České republice, musí daná osoba získat vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu právo a právní věda. Absolvované studium v zahraničí, aby mohlo být uznáno pro účely notáře, Česká republika uznává za rovnocenné, pokud se jedná o vzdělání na základě mezinárodní smlouvy (Česká republika je jí vázána), či zvláštního předpisu, a zároveň splňuje stejnou náplň jako to, které se získá v rámci studia na české právnické fakultě v programu právo a právní věda.

⁴² § 7 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-25]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴³ Čl. 49, čl. 51 Smlouvy o fungování Evropské unie, konsolidované znění. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [online]. [cit. 2023-2-25]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

⁴⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. března 2018. Evropská komise v. Česká republika. Věc C-575/16. In: InfoCuria – Judikatura Soudního dvora [online]. [cit. 2023-2-25]. ECLI:EU:C:2018:186. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-575/16&language=CS>.

Další logickou i dle historie důležitou podmínkou je bezúhonnost, tento pojem však notářský řád dále nerozvádí. Může se tak týkat o výpis z evidence Rejstříku trestů bez záznamu, či v širším významu, až možná velmi obecným, se může jednat o splnění nestrannosti a nezávislosti, tudíž jde o osobu, která má řádné zkušenosti a morální vlastnosti.⁴⁵ To může v případě notářů ověřit komise při konkurzu na notářský úřad. Bezúhonný by měl být notář po celou dobu výkonu své profese, jinak by proti němu mohlo být zahájeno kárné řízení.

Posledními požadavky jsou minimální pětiletá praxe v notářství a složení notářské zkoušky. Notářská praxe je definována v ustanovení § 7 odst. 2 notářského řádu a jedná se o praxi notáře, notářského koncipienta nebo notářského kandidáta, popř. bývalého státního notáře. Započítává se do ní i praxe právní, která se týká advokátů, soudních exekutorů či státního zástupce, tu započítává Notářská komora České republiky na návrh. Notářská zkouška je upravena ustanovením § 7 odst. 3 notářského řádu, chápeme ji jako zkoušku podle notářského řádu a dřívějších právních předpisů, a dále zde řadíme v širším smyslu odbornou justiční zkoušku, advokátní zkoušku či exekutorskou zkoušku.⁴⁶

2.1.2 Notářská zkouška

V užším smyslu v ustanovení § 22 notářského řádu je notářská zkouška, pořádaná notářskou samosprávou, dále rozvedena ve smyslu podmínek zápisu notářského kandidáta, konkrétně podle odst. 2 tohoto ustanovení se tyto zkoušky konají alespoň jednou ročně. Podrobněji ji upravuje již výše zmíněný zkušební řád, předpis přijatý sněmem Notářské komory České republiky, který zakotvuje nejen postup při výkonu a organizaci notářských zkoušek, ale také pravidla pro přípravné praxe notářských koncipientů a pro odbornou kvalifikaci dalších pracovníků notáře. Notářské zkoušce se věnuje část třetí tohoto vnitřního předpisu. Organizace patří do působnosti Komory, ta stanoví termíny a místo konání tak, aby se zkoušky konaly v 1. a 2. pololetí, vše zveřejňuje na svých webových stránkách. Účastnit se jí může notářský koncipient, který splňuje podmínky podle ustanovení § 18 odst. 1 notářského řádu viz níže, a který vykonal minimálně tři roky praxe považovanou za tu notářskou podle § 7 odst. 2 notářského řádu. Ke zkoušce se koncipienti přihlašují

⁴⁵ Srov. § 60 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁶ § 7 Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

za pomoci písemných přihlášek s přílohami, které dokládají splnění předpokladů a hodnocení notáře, u kterého pracují, povinnou přílohou je výpis z evidence Rejstříku trestů. Samotná zkouška probíhá před pětičlennou zkušební komisí, jejíž členy jmenuje Komora. Předsedou je vždy někdo z řad notářů, zbylí členové pak jsou soudci a pracovníci ministerstva spravedlnosti. Notářská zkouška se skládá ze dvou částí, a to písemné a ústní, obě se konají v jiné dny. Písemná část tvoří vypracování třech písemných prací podle zadání, kdy alespoň jedna se týká nástinu notářského zápisu a dalších listin tvořících náplň práce notáře a jedna ohledně činnosti soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Časový rámec na vypracování tvoří osm hodin. Při úspěšném složení písemné práce může zkoušený absolvovat část ústní, která je veřejnosti přístupná. Při ní se zjišťuje úroveň znalostí zkoušeného v oblastech práva občanského hmotného a procesního, obchodního, ústavního, správního, mezinárodního a pracovního, včetně právní úpravy notářství, tj. notářského řádu, notářského tarifu a vnitřních předpisů Komory. Zároveň je zkouška zaměřena na úroveň ústního projevu a schopnosti vyložení právních předpisů a jejich praktické aplikace. Tato část netrvá déle než dvě hodiny. Vyloučení ze zkoušky hrozí v případě porušení samostatné práce či použití nepovoleného prostředku. O výsledku zkoušky rozhoduje neveřejná porada komise, ten je pak ústně vyhlášen zkoušený. V případě prospění získá zkoušený osvědčení o vykonání zkoušky, kterým dále disponuje notář, který zaměstnává danou osobu, a Komora. Celkově se o zkoušce vyhotovuje protokol. Zkoušku mohou neúspěšní uchazeči opakovat dvakrát, avšak až po roce, kdy absolvovali tu předchozí.⁴⁷

2.1.3 Konkurzní řízení

Notář je jmenován na návrh Komory ministrem spravedlnosti do notářského úřadu, která tento návrh podá v případě výhry v konkurzu. Organizace a průběh konkurzů na obsazení notářských úřadů se řídí vnitřním předpisem Komory o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (dále také jako „*konkurzní řád*“), předpisem přijatým sněmem Notářské komory České republiky. Konkurz se vždy vyhlašuje buď při uvolnění notářského úřadu, nebo v případě zřízení úřadu nového ministrem spravedlnosti, a to ve lhůtě tří měsíců od jednoho z těchto okamžiků. Vyhlášení obsahuje výši účastnického poplatku a dále požadavky dle ustanovení § 2 odst. 2 konkurzního řádu, kam patří doba a místo

⁴⁷ Zkušební řád Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

konání, sídlo obsazovaného úřadu, přehled předpokladů na uchazeče, adresa a lhůta k příjmu přihlášek. Jako v případě notářských zkoušek, i vyhlášené konkurzy se zveřejňují na webových stránkách Komory, navíc se oznamují na stránkách internetového deníku iDenik. O vyhlášení se také sdělí notářským komorám a ministru spravedlnosti.⁴⁸

Uchazeč se podáním přihlášky, ke které dokládá dle § 3 odst. 2 konkurzního řádu například doklad o státním občanství, o dosaženém vzdělání či výpis z evidence Rejstříku trestů, stává účastníkem konkurzu. Zúčastnit se konkurzu se také mohou i jiní vykonavatelé právnických profesí, jako jsou advokáti, soudci či státní zástupci. Prvotním požadavkem pro tyto právníky je schválení žádosti o započtení jiné právní praxe do praxe notářské podle § 7 odst. 2 notářského řádu, toto vyřizování upravuje Usnesení prezidia Notářské komory České republiky č. P 11-4/2009, kdy s žadatelem vede pohovor tříčlenná komise, která posoudí, zda úroveň znalostí z práva získaných z dané praxe odpovídá úrovni znalostí notářského koncipienta či kandidáta.⁴⁹ Co se týče podmínky složení notářské zkoušky pro tyto právníkové profese, tak dle § 7 odst. 3 notářského řádu zde není započtení nutné, jelikož za notářskou zkoušku jsou považovány i jednotlivé odborné zkoušky konkrétní pro tyto funkce, například odborná justiční zkouška, advokátní zkouška či odborná závěrečná zkouška právních čekatelů.

Řízení opět probíhá před pětičlennou komisí, kterou jmenuje prezidium Komory, a to vždy jednoho člena z notářské komory z obvodu, o jehož notářský úřad jde, jednoho z prezidia Komory, jednoho notáře, a dva členové jsou na návrh ministra spravedlnosti.⁵⁰ Prvním úkolem komise je projít podané přihlášky a zjistit, zdali odpovídají obsahem a formou daným předpokladům, a dále zdali případní účastníci splňují požadavky dle § 7 notářského řádu. Těm, kteří tyto podmínky nesplnili, se oznámí, že do konkurzu nejsou zařazeni a náležitě se to odůvodní. Ti, které komise do konkurzu zařadí, obdrží písemnou pozvánku nejpozději desátý den před dnem konání. Konkurzní řízení je v tomto případě neveřejné a přítomni musí

⁴⁸ Konkurzní řád Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

⁴⁹ Usnesení prezidia Notářské komory České republiky č. P 11-4/2009 z 20. 10. 2009. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy/vnitri-predpisy>.

⁵⁰ § 4 odst. 2 konkurzního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

být všichni členové komise. Vyhotovuje se o něm také protokol. Účastníci pak následně před komisí předcházejí podle abecedního pořadí, po prokázání své totožnosti mají prostor na to, aby uvedli předpoklady k obsazení úřadu a zároveň sdělili, jak by notářský úřad vedli k jeho klasickému provozu. Poté komise klade otázky. Při výběru mezi účastníky se bere ohled zejména na dobu notářské praxe, její úspěšnost, dále odbornou připravenost, činnost ve vědě a publikacích či jazykové prostředky. Jednotliví účastníci jsou členy komise hodnoceni na škále nejvýše deseti bodů. Vítězem konkurzu se pak stává účastník s nejvyšším počtem. Pokud by body byly vyrovnané, rozhodne se tajným hlasováním prostou většinou hlasů. Minimálním počtem je dvacet bodů pro to, aby Komora předložila ministru spravedlnosti návrh na jmenování vítězného účastníka do notářského úřadu, který obsahuje označení úřadu, údaje o konkurzu a osobní údaje navrhovanou osobu.⁵¹

2.1.4 Zahájení, pozastavení a zánik notářské činnosti

Aby mohl notář svoji činnost zahájit, musí dále složit slib do rukou ministra spravedlnosti, který zní: *"Slibuji na svou čest a svědomí, že v činnosti notáře budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost. V notářské činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle."*⁵² Se zahájením činnosti souvisí i pořízení notářského úředního razítka, jenž se skládá z jména, příjmení a akademického titulu notáře, přímé označení „notář“, sídlo jeho úřadu a malý státní znak České republiky, kdy detailnější právní úpravu o používání úředního razítka najdeme v kancelářském řádu, předpisu přijatém sněmem Notářské komory České republiky, konkrétně v ustanoveních § 6 a 7 a jeho grafickou podobu pak v přílohách tohoto předpisu. Malý státní znak v razítku zároveň musí splňovat podmínky stanovené zákonem č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, mezi které patří průměr razítka, kde a jak je státní znak vyobrazen, popř. i pořadová čísla v případě jejich většího počtu.⁵³ Notář by pro zahájení činnosti, jako velmi podstatnou část svobodného povolání, měl uzavřít smlouvu o pojištění

⁵¹ Konkurzní řád Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

⁵² § 9 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵³ § 6 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

odpovědnosti za újmu. O této odpovědnosti při výkonu notářské činnosti bude více pojednáno v následující kapitole.

Notářova činnost může být za daných podmínek i pozastavena, a to fakultativně a obligatorně. Najdeme zde tak zásahy ze strany státu, konkrétně ministra spravedlnosti, v jehož zájmu je, aby notářství probíhalo v souladu s právními předpisy a s morálkou svobodného povolání. V ustanovení § 10 odst. 1 se jedná o fakultativní případy, tedy kdy ministr spravedlnosti může výkon činnosti notáře pozastavit, protože to jsou takové důvody, které by mohly případně narušit průběh notářské činnosti a ohrozit pozici notáře v jeho osobních předpokladech. Týká se to především podmínky bezúhonnosti v písmenu a), tedy zahájení trestního stíhání a úmyslný trestný čin nebo za trestný čin související s činností notáře, a to až do pravomocného skončení trestního řízení, dále svéprávnosti v písmenu b), a zdravotní stav neumožňující řádný výkon profese v písmenu c), kdy tento postup upravuje ustanovení § 51 notářského řádu. Obligatorními důvody pro pozastavení činnosti, které uvádí § 10 odst. 2, jsou za prvé výkon trestu odnětí svobody za nedbalostní trestný čin, který nebyl spáchán v souvislosti s výkonem notářství, a za druhé výkon činnosti neslučitelné s tou notářskou dle § 5 odst. 2 notářského řádu, kdy v tomto případě trvá přerušení nejdéle 4 roky. Výklad tohoto ustanovení však není jednoduchý, jelikož jde o málo četný případ.⁵⁴

Pověření k výkonu činnosti notáře zaniká dvěma způsoby, buď smrtí notáře, nebo jeho odvoláním.⁵⁵ V ustanovení § 11 notářského řádu najdeme taxativní výčet případů, kdy ministr spravedlnosti obligatorně notáře odvolá z jeho funkce. Musíme však toto odvolání odlišit od odvolání jako kárné opatření za kárné provinění dle § 48 odst. 3 písm. c) notářského řádu, tedy reakce na porušení zákonné povinnosti. K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 2. 4. 2014, č.j. 3 Ads 75/2013, kde následně uvedl, že rozhodnutí ministra spravedlnosti o odvolání notáře z funkce dle § 11 písm. f) notářského řádu nelze vnímat jako rozhodnutí trestní, sankční povahy, ale jedná se pouze o reakci na ztrátu důležitého předpokladu pro výkon funkce.⁵⁶ Ministr spravedlnosti notáře odvolá na

⁵⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 85. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁵⁵ § 14 odst. 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č.j. 3 Ads 75/2013-27. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

jeho žádost, či pokud odmítne složit slib. Dále je zde dána věková hranice 70 let, jako například v případě soudců dle § 94 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)⁵⁷, kdy k odvolání notáře dojde k 31. prosinci kalendářního roku, ve kterém dosáhne tohoto věku. Dle mého názoru se nejedná o věkovou diskriminaci, jelikož nastavení takovéto hranice slouží k dobrému vyvážení toho, zdali se v tomto věku notář stále cítí na profesi vzhledem ke svému psychickému a fyzickému zdraví, a zároveň při principu *numerus clausus* dochází k určitému obnovování a obsazování notářských úřadů novými lidmi z oboru. Další důvody k odvolání se týkají předpokladů pro výkon činnosti, které buď zanikly nebo nebyly splněny, tj. pozbytí státního občanství, omezení ve svéprávnosti, odsouzení pro úmyslný trestný čin či pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností notáře, zánik pojištění odpovědnosti za újmu, nezahájení činnosti po třech měsících po složení slibu, nezpůsobilý zdravotní stav nebo výkon činnosti neslučitelnou s činností notáře.⁵⁸

2.2 Notářský úřad

Notářský úřad jako pojem je upraven v ustanovení § 1 odst. 2 notářského řádu, který jej definuje jako „*soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem trvale spojený s místem výkonu této činnosti*“.⁵⁹ Notářský úřad je spojen s notářem jako s konkrétní fyzickou osobou, která svým jménem a příjmením určuje název úřadu. Tento souhrn oprávnění je určen obecně, právě ho individualizuje až místo výkonu notáře, čímž z těchto pravomocí tvoří konkrétní notářský úřad. Po smrti či výše zmíněného odvolání úřad jako takový nezaniká, avšak je uvolněný pro další uchazeče.⁶⁰

Již několikrát uvedený princip *numerus clausus* je vyjádřen v ustanovení § 8 odst. 2 notářského řádu, který díky úpravě toho, že ministr spravedlnosti určuje

⁵⁷ Srov. § 94 zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁸ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 86-87. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁵⁹ § 1 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 77. ISBN 978-80-7400-689-0.

počet notářských úřadů po vyjádření Komory v obvodu každého okresního soudu, působí jako korektiv proti konkurenci jednotlivých notářů. Na toto navazuje odst. 3 stejného ustanovení, který dává oprávnění ministru spravedlnosti zřízovat a rušit notářské úřady. Zrušení však přichází na řadu jedině, pokud notář z určitého úřadu je odvolán či zemřel.

Sídlo notářského úřadu je spjato se sídlem okresního soudu, u něhož byl zřízen. Soudní soustavu a jejich konkrétní sídla jsou předmětem úpravy zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Vychází to již z historického vývoje, resp. jde o pokračování a navázání na územní organizaci státního notářství. V dnešní době tato úprava souvisí s výkonem funkce soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Pro změnu sídla notářského úřadu v rámci svého obvodu okresního soudu musí notář získat souhlas notářské komory, pod kterou sám spadá. Jakousi výjimku nalézáme v hlavním městě Praze, kde v rámci obvodních soudů a okresních soudů Praha-východ a Praha-západ lze mít své sídlo kdekoliv na území hlavního města, a tudíž ke změně sídla nedochází ve chvíli, kdy notář provede změnu v umístění své kanceláře v oblasti Prahy. Stejnou úpravu nalezneme i v případě Plzně a Brna. Takovéto celkem složité pojmosloví se dá vysvětlit na daném příkladu. Ministr spravedlnosti jmenuje notáře do notářského úřadu pro okres Příbram, sídlem tak tohoto úřadu bude podle pravidel Příbram. Tento notář by však chtěl vykonávat svou činnost jinde než právě v Příbrami, rozhodl se pro město Březnice, musí tedy požádat Komoru o změnu sídla notářského úřadu, nikoliv svého sídla, do Březnice.

I ustanovení § 12 odst. 1 notářského řádu se věnuje pojmu sídlo, v tomto případě sídlu notáře. Jedná se zde o obec, kde se nachází sídlo notářského úřadu, do kterého byl jmenován. Podle JUDr. Petra Bílka se však označení sídlo pro místo, kde notář vykonává svou zákonem svěřenou činnost, může zdát matoucí, jelikož spíše odkazuje na kancelář notáře a její adresu, nikoliv na nehmotné pojetí notářského úřadu.⁶¹

Při uvolnění notářského úřadu dochází k jeho převzetí. U tohoto procesu jsou přítomni nově jmenovaný notář do tohoto úřadu, tzv. přebírající notář, zástupce příslušné komory a osoba poskytující součinnost ve formě zajištění přístupu do notářské kanceláře. Přebírající notář poté dostává k dispozici notářské zápisy, spisy,

⁶¹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 77. ISBN 978-80-7400-689-0.

předměty úschov a další dokumenty či data odstupujícího notáře, úřední razítka si přebírá zástupce komory. O tomto procesu se pořizuje zápis. Při přebírání úřadu náhradníkem nebo zástupcem, či v případě zrušení uvolněného úřadu se postupuje obdobným způsobem.⁶²

2.2.1 Zástupce a náhradník notáře

S notářským úřadem souvisí zástupce a náhradník notáře. Tyto dvě funkce upraveny v ustanoveních § 14 až 16 notářského řádu slouží k tomu, aby byl zajištěn nepřerušovaný výkon činnosti notáře i přes jeho absenci. V případě zástupce může nastat více situací, kdo vlastně jím je a z jaké pozice vychází. Dle § 14 odst. 1 ustanoví notáři zástupce jeho regionální notářská komora z úřední povinnosti v případě, kdy notář svou činnost nevykonává déle než jeden měsíc a notářův společník nebo kandidát jako trvalý zástupce jej ve výkonu činnosti nezastupují. Dále dle odst. 2 tohoto ustanovení se jím může stát někdo z řad kandidátů, kteří jsou v pracovním poměru u tohoto notáře, nebo jeden z notářů (či jejich kandidátů) se sídlem ve stejném obvodu. Pokud ani jedna z možností není možná z důvodu nesouhlasu či neexistence takových osob, určí se jako zástupce notář ze stejné notářské komory. Pro ustanovení je nutný dotyčného písemný souhlas, v případě kandidátů písemný souhlas notáře, u kterého pracuje. Na základě návrhu notáře se zástupce ustanoví bez zbytečného odkladu. Ten pak zejména vykonává úkony, které nesnesou odkladu, jménem zastoupeného notáře, podepisuje se jménem svým s připojením jména notáře, jehož zastupuje.⁶³

Funkce náhradníka notáře poskytuje v případě, že notář zemřel nebo došlo k jeho odvolání, nepřerušované pokračování v notářské činnosti, a to na dobu, než se notářský úřad obsadí novým notářem, resp. kdy je uvolněn. Do této funkce se určuje dle notářské komory osoba z řad notářů, kteří sídlí ve stejném obvodu okresního soudu, popř. další notáři jako členové stejné komory, či Komora pověří jakéhokoliv notáře. Takto určená osoba k tomu také dává písemný souhlas. Náhradník na rozdíl

⁶² § 50 a 51 kancelářského řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

⁶³ § 14 odst. 1 až 3, § 16 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

od zástupce vykonává činnost, zejména ve formě neodkladných úkonů, jménem svým.⁶⁴

2.3 Notářská kancelář, pracovní notáře

Dalším důležitým pojmem, který upravuje jak notářský řád, tak kancelářský řád, je notářská kancelář. V notářském řádu se poprvé zmiňuje v ustanovení § 12 odst. 1 v souvislosti se sídlem notáře, ve kterém si notář pro výkon činnosti notáře zřizuje notářskou kancelář. Tu dle ustanovení § 1 odst. 1 kancelářského řádu musí notář umístit v jeho sídle na jedné adrese (výjimku tvoří spisovna, která jediná může být mimo kancelář). Výkladem se tedy dá dovodit, že kvůli jedné adrese zde platí zákaz pro zřízení pobočky notářské kanceláře. Adresy notářských kanceláří jsou pak předmětem evidence příslušných notářských komor. Pro výkon činnosti si může notář zavést mimo notářskou kancelář i mimo své sídlo tzv. úřední dny, které mu tak umožňují působit i mimo svou kancelář. Jelikož Komora a příslušná notářská komora evidují tyto dny, je notář povinen jejich zavedení a případné zrušení nahlásit. Lze je však vykonávat maximálně dva pracovní dny v kalendářním týdnu.⁶⁵

Notářská kancelář a vstup do ní musí být náležitě označeny, a to informační tabulí podle kancelářského řádu, na které se nachází malý státní znak, pod ním titul, jméno a příjmení notáře, popř. úřední dny. Kancelářský řád dále v ustanovení § 3 stanovuje povinnost otevření kanceláře pro veřejnost v pracovních dnech minimálně šest hodin, a to od 7 do 18 hodin. Uzavření na dobu přesahující jeden den musí notář nahlásit notářské komoře, veřejnosti se tato událost oznamuje vyvěšením této informace u vchodu.⁶⁶

Od roku 2014, jako reakce na přijetí nového občanského zákoníku a jeho úpravu společností v ustanoveních § 2716 až 2746, notářský řád dává možnost notářům s členstvím ve stejné notářské komoře a notářům se stejným sídlem sdružit se jako společníci, a to dle § 13 odst. 2 tohoto zákona „za účelem společného výkonu

⁶⁴ § 14 odst. 4 a 5, § 16 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁵ § 12 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁶ § 2 kancelářského řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

*činnosti notáře nebo za společným účelem věci“.*⁶⁷ Tito notáři se pak sdružují pomocí smlouvy, která musí mít písemnou formu. Na základě této smlouvy jsou oprávněni vzájemně se zastupovat v celém rozsahu činnosti notáře, a to jménem zastoupeného notáře společníka. To, že se notáři sdružili jako společníci, je povinností oznámit Komoře a příslušné notářské komoře, jíž jsou oba členy.⁶⁸ Kancelářský řád v ustanovení § 1 odst. 2 umožňuje notářům společníkům zřízení společné kanceláře. Otázkou může být, proč tak notáři činí, jaká je jejich motivace. Dle mého se jedná o možnost zastávat větší množství notářské činnosti, po kterém je zejména ve větších městech narůstající poptávka. Díky tomuto sdružení si tak můžou tito notáři společníci dovolit širší personál i materiální vybavení kanceláře.

2.3.1 Notářský koncipient

Významnou roli v notářské kanceláři mají vedle notáře jeho pracovníci. Prvním, kterému se notářský řád věnuje, je notářský koncipient. Jedná se o osobu, která je zapsána v seznamu notářských koncipientů, který vede příslušná notářská komora, tj. ta, v jejímž obvodu má sídlo notář, a u tohoto notáře pak koncipient je v pracovním poměru založeným pracovní smlouvou. Pracovní poměr jako takový nedává osobě postavení koncipienta, nýbrž to získává až zapsáním do daného seznamu.⁶⁹

Osoba ucházející se o post koncipienta tak musí dodat příslušné notářské komoře písemnou žádost o zápis do seznamu notářských koncipientů. V ustanovení § 18 odst. 1 notářského řádu jsou vymezeny požadavky, které daný uchazeč musí splnit, aby došlo do dvou měsíců k jeho zápisu do seznamu. Jedná se o podmínky státního občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, plnou svéprávnost, uznávané vysokoškolské vzdělávání, bezúhonnost a výše zmíněný pracovní poměr u notáře. Co se týče vzdělání koncipientů, Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II ÚS 443/16, který se sice týkal zápisu advokátního koncipienta do seznamu vedeného Českou advokátní komorou, avšak advokátní i notářští koncipienti mají požadavek na vzdělání stejný. Česká advokátní komora odmítla zapsat tohoto

⁶⁷ § 13 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁸ § 13 odst. 3 a 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 276. ISBN 80-7201-051-4.

advokátního koncipienta z toho důvodu, že jeho doložené osvědčení o uznání získaného vysokoškolského vzdělání jako rovnocenného se vzděláním získaným v České republice vzbuzovalo pochybnosti o znalosti českého práva. Obecné soudy i Nejvyšší soud potvrdily předchozí rozsudky, avšak Ústavní soud v tomto případě jejich rozhodnutí zrušil na základě toho, že došlo k porušení práva na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu podle článku 26 Listiny základních práv a svobod, jelikož se jedná o koncipienta, za kterého bude odpovídat jeho školitel, u kterého by dané znalosti a zkušenosti měl získat. Zahraniční vysokoškolské vzdělání by tak mělo být podloženo dalším dokladem či prohlášením, že odpovídá tomu českému právníckému vzdělání, avšak by se ze zápisu koncipientů neměla stát komplikovaná záležitost.⁷⁰

Notářský koncipient může být notářem pověřen některými věcmi v rámci notářské činnosti, a to na základě pověřovací listiny dle § 5 kancelářského řádu, která se zakládá do osobního spisu koncipienta a předává se příslušné komoře. V ustanovení § 19 jsou tato pověření taxativně vymezena. V písmenu a) tohoto ustanovení se jedná o:

- vydávání stejnopisů, opisů nebo ověřených opisů a výpisů z notářských zápisů
- vydávání potvrzení podle ustanovení § 94 notářského řádu
- ověřování shody opisu nebo kopie (opis) s listinou (vidimace), ověřování pravosti podpisu (legalizace) kromě vidimací a legalizací ve vztahu k cizině
- vydávání ověřených výstupů z informačního systému veřejné správy podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů
- vydávání opisů nebo potvrzení z Evidence právních jednání pro případ smrti, z Rejstříku zástav, nebo ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu
- vydávání výpisů z evidence Rejstříku trestů dle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 443/16. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- provádění autorizované konverze dokumentů a provádění úkonů kontaktního místa dle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- přijímání úschov.⁷¹

Mezi další pověření patří také jednotlivé úkony podle § 3 odst. 1 notářského řádu, tedy poskytování právní pomoci ve formě sepisování soukromých listin, přípravné a dílčí úkony činnosti podle § 2 a § 3 odst. 2 tohoto zákona jako například koncepty notářských zápisů, a výkon dalších úkonů nebo činností, což bude zejména úprava podle zákona o zvláštních řízeních soudních v rámci řízení o pozůstalosti.

Zkušební řád upravuje přípravnou praxi koncipientů ve svých ustanoveních § 2 a 3. Tato praxe slouží k přípravě na výkon činnosti notáře. Koncipient ji vykonává jakožto pracovník notáře na základě pracovního poměru, kdy jejím počátkem je přijetí koncipienta a končí buď složením notářské zkoušky či ukončením pracovního poměru. Její náplní je zejména osvojení znalostí a schopností o právu, a to hmotném i procesním, umět ho aplikovat. Dále se angažuje i Notářská komora České republiky, která pořádá přípravné kurzy, kterých mu notář, u kterého je v pracovním poměru, umožňuje zúčastnit se.⁷²

Postavení notářského koncipienta dané osobě zaniká v důvodech stanovených notářským řádem v ustanovení § 20 odst. 1, kdy dochází k vyškrtnutí ze seznamu notářských koncipientů, a to v případech jeho smrti či prohlášení za mrtvého, pozbytí státního občanství, omezení ve svéprávnosti, odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností koncipienta, na základě písemné žádosti o vyškrtnutí, ukončením pracovního poměru u notáře a neuzavřením dalšího u notáře se sídlem v obvodu této notářské komory do tří měsíců od skončení předchozího pracovního poměru u notáře, nebo zapsáním do seznamu notářských kandidátů. Poslední případ by měl být tím nejčastějším.⁷³

⁷¹ § 19 Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷² § 2 a 3 zkušebního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/predpisy>.

⁷³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 277-278. ISBN 80-7201-051-4.

2.3.2 Notářský kandidát

Notářským kandidátem označuje notářský řád toho pracovníka notáře, který je zapsán v seznamu notářských kandidátů, jenž také vede příslušná notářská komora. I v jako případě koncipientů se do tohoto seznamu zapisuje na základě písemné žádosti, kam notářská komora zapíše takové osoby, které splňují stejné předpoklady jako uchazeči o koncipientství dle § 18 odst. 1 notářského řádu, dále vykonal alespoň tříletou notářskou praxi a složil notářskou zkoušku⁷⁴, o které bylo pojednáno výše.

I notářského kandidáta může notář písemně pověřit k různým úkonům, a to dle § 23 písm. a) k těmto následujícím:

- sepisování notářských zápisů o právních jednáních, není-li forma notářského zápisu stanovena pro právní jednání zvláštním právním předpisem
- sepisování notářských zápisů o dohodě jako exekucním titulu
- osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, nejde-li o osvědčování rozhodnutí orgánů právnícké osoby
- vydávání stejnopisů, opisů nebo ověřených opisů a výpisů z notářských zápisů
- vydávání potvrzení podle ustanovení § 94 notářského řádu
- přijímání a vydávání úschov
- vydávání ověřených výstupů z informačního systému veřejné správy podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů
- provádění zápisů a výmazů do Rejstříku zástav
- vydávání opisů nebo potvrzení z Evidence právních jednání pro případ smrti
- vydávání opisů, výpisů nebo potvrzení z Rejstříku zástav
- vydávání opisů nebo potvrzení ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu
- vydávání výpisů z evidence Rejstříku trestů

⁷⁴ § 22 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- provádění autorizované konverze dokumentů a prováděním úkonů kontaktního místa podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.⁷⁵

Notářský kandidát může být dále pověřen přípravnými a dílčími úkony v ostatní notářské činnosti, například stanovením odměny notáře, činností podle § 3 odst. 1 notářského řádu, tj. poskytování právních služeb v plném rozsahu, a zbytek odpovídá pověření jako u notářského koncipienta.⁷⁶ Jeho z dalších oprávnění, na rozdíl od notářského koncipienta, je dle § 24 notářského řádu možnost zastupovat notáře, u kterého je v pracovním poměru, v době jeho nepřítomnosti při výkonu notářské činnosti kromě té podle ustanovení § 3 odst. 3 notářského řádu.

Ze seznamu notářských kandidátů je pak vyškrtnut ze skoro stejných důvodů jako notářský koncipient, tj. dle § 20 odst. 1 písm. a) až f) notářského řádu.

2.3.3 Další pracovníci

Vedle notářských koncipientů a kandidátů řadíme mezi pracovníky notáře také další pracovníky upravené dle ustanovení § 26 notářského řádu. První z nich je ten, který složil tzv. kvalifikační zkoušku, kancelářský řád ho ve svém ustanovení § 4 označuje jako notářský tajemník. Vedle něj působí u notáře zaměstnanci vykonávající administrativní práce bez kvalifikační zkoušky, podle kancelářského řádu označeni jako kancelářští pracovníci. Tito kancelářští pracovníci jsou pověřeni pouze přípravnými a dílčími úkony podle § 2 a 3 notářského řádu, jako jsou „*podávání informací, sepisování žádostí, zajišťování podkladů k provedení notářských úkonů a jiných úkonů a také provádění zápisů do evidencí vedených Komorou*“⁷⁷, zatímco notářští tajemníci mají stejné pověření jako koncipienti dle § 19 notářského řádu, výjimku činí úkony v rámci právní pomoci.

Zmíněná kvalifikační zkouška je konkrétně upravena zkušebním řádem, a to v ustanoveních § 13 a následujících. Základní podmínkou pro složení této zkoušky

⁷⁵ § 23 písm. a) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 118-119. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁷⁷ § 5 odst. 1 kancelářského řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-5]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

je, aby uchazeč byl u notáře zaměstnán v rámci pracovního poměru minimálně jeden rok. Kvalifikační zkoušky organizují notářské komory včetně termínů a míst konání, což následně oznamují všem svým členům. I tyto zkoušky se konají před tříčlennou zkušební komisí. Jedná se o neveřejné a ústní zkoušky, kde jsou přezkoušeny znalosti notářského řádu a předpisů Komory, občanského práva, hlavně dědické a řízení o pozůstalosti, jednacích a kancelářských řádů soudů, a správních předpisů.⁷⁸

2.4 Srovnání postavení notáře s advokátem a soudním exekutorem

Notář však není jediným svobodným právnickým povoláním, které lze po ukončení studií, absolvování praxí a splněných povinných zkoušek vykonávat. Nejblíže z nich k profesi notáře jsou právě advokát a soudní exekutor.

Na začátek této komparace je důležité si shrnout obecné body profese notáře, abychom dále mohli porovnávat jednotlivé rozdíly s dalšími právními institucemi. Notář vystupuje pouze v oblasti práva soukromého, nikdy ne v právu veřejném. Díky tomuto jeho postavení odpovídá veřejnému zájmu, kdy jeho úkolem je předcházet sporům. S tím hluboce souvisí již zmíněné principy nestrannosti a nezávislosti, jinak by totiž nebylo možné zůstat objektivní při výkonu své činnosti jakožto osobě, která svými úkony má konfliktům zabránit. Proto zde máme pevně stanovený notářský tarif a územní organizaci notářství v souvislosti s principem *numerus clausus*. Notáři zároveň mají výhodu v tom, že jejich úkony stát uznává jako správné a platné, nadané tzv. veřejnou vírou.⁷⁹

Hlavním právním předpisem pro advokátní profesi je zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, který upravuje podmínky pro výkon advokacie ve svém ustanovení § 5. Osoba advokáta musí splňovat plnou svéprávnost, vysokoškolské vzdělání v oboru právo, a to získané studium v České republice nebo v zahraničí, tříletou praxi jako advokátní koncipient, bezúhonnost, složení advokátní zkoušky a další.⁸⁰ Tyto

⁷⁸ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 123-124. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁷⁹ WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. *Ad Notam*, 2003, 2003/4, s. 90-91.

⁸⁰ § 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

požadavky pro advokáta si jsou velmi podobné s těmi, které zakotvuje notářský řád pro notáře.

Advokát může působit v oblastech práva soukromého i veřejného. Jako notáři také poskytují právní pomoc, která je však v tomto případě hlavní náplní jejich činnosti. Rozumí se tím „*zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu*“.⁸¹ Mezi hlavní povinnosti dle § 16 zákona o advokacii advokáta patří ochrana a prosazování práv v zájmu klienta a řídit se jeho pokyny, z čehož odvozujeme, že mezi principy advokacie nepatří nestrannost jako u notářů, jelikož v tomto případě je advokát vždy na nějaké straně, resp. na straně klienta. Dalším společným prvkem je profesní samospráva, v tomto případě zde působí Česká advokátní komora, která vede seznamy advokátů a advokátních koncipientů.

Co se týče odměny, advokáti nejsou vázáni striktně nějakým právním předpisem. V případech, kdy se odměna předem nedohodne, se použije zákon č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Dalším rozdílem je také neexistující princip *numerus clausus* u advokátního stavu, tudíž zde žádné omezení počtu advokátů nenajdeme.⁸²

Soudní exekutoři jsou v českém právním řádu jedním z novějších právnických povolání, kdy byli zavedeni v roce 2001 jakožto nástupci soudů ve výkonu exekucí. Jejich hlavní úpravu najdeme v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Jedná se o osobu, jež stát pověřil exekutorským úřadem, která splňuje dle § 9 exekutorského řádu velmi podobné požadavky jako notář, tj. plná svéprávnost, vysokoškolské vzdělání v oboru právo, bezúhonnost, tříletá exekutorská praxe a složení exekutorské zkoušky. Náplní činnosti exekutora je „*nucený výkon exekučních titulů včetně zřizování*

⁸¹ § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸² Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat?. *Notářská komora České republiky* [online]. 2017 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze-udelat

exekutorského zástavního práva“⁸³, tedy vymáhání rozhodnutí a jiné tituly, které nejsou dobrovolně plněny. Tuto činnost vykonávají též za odměnu.

Jako notář, i soudní exekutor vykonává svou činnost de ustanovení § 2 odst. 1 exekučního řádu nezávisle a nestranně. Mohou být aktivní i v jiných právních činnostech, avšak ne na úkor té exekuční. U soudních exekutorů se taktéž uplatňuje princip *numerus clausus*, kdy jejich počet reguluje stát tak, aby jejich služby byly k dispozici na celém území republiky. Soudní exekutoři jsou jmenováni ministrem spravedlnosti do exekutorských úřadů, které zřizuje stát, na základě výběrového řízení. Exekutoři mají vlastní samosprávu na základě povinného členství v Exekutorské komoře České republiky.⁸⁴

⁸³ § 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁴ MACKOVÁ, Alena. Kdo pomáhá a kdo rozhoduje. *Česká advokátní komora* [online]. Lidové noviny, 4.8.2014 [cit. 2023-3-]. Dostupné z: <https://www.advokatni-komora.cz/scripts/detail.php?id=13279>

3 NOTÁŘSKÁ ČINNOST

Notářské činnosti se věnují již úvodní ustanovení notářského řádu. Již výše jsem zmínila ustanovení § 2 o výkonu notářství, kterým se ve shrnutí rozumí notářská činnost, tj. „*sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin a peněz do notářské úschovy*“.⁸⁵ Vedle této notářské činnosti notář může poskytovat další právní služby, ty upravuje ustanovení § 3 notářského řádu. Jedná se o právní porady, zastupování v jednání s fyzickými a právnickými osobami a v řízení před orgány veřejné moci a sepisování soukromých listin včetně právních rozborů. Vedle toho notář také může vykonávat správu majetku či působit ve funkci insolvenčního správce. Tyto další funkce slouží k tomu, aby poskytované právní služby notářem, ač taxativně vymezené, byly komplexní, neboť bez toho by notář neustále vyhledával služeb jiných právníků, resp. advokátů, což by nevedlo k efektivnímu výkonu činnosti. Ustanovení § 4 notářského řádu umožňuje notáři výkon jiné činnosti, než kterou mu ukládá přímo notářský řád. I v tomto případě se tam může využít potenciál notáře jakožto vystudovaného právníka, avšak omezujeme se na případy, které zásadně nenarušují jeho nezávislost a nestrannost.⁸⁶

S nezávislostí a nestranností také souvisí ustanovení § 5 odst. 2 notářského řádu, ve kterém nalezneme úpravu neslučitelnosti činnosti notáře s jinými činnostmi a povolených výjimek. První věta tohoto ustanovení vztahuje neslučitelnost na veškerá počínání notáře, díky kterým by byl schopný vydělávat mimo činností stanovených notářským řádem. Nepřípustné jsou tedy takové zdroje výdělku, který by notář vykonával v rámci pracovněprávních či podnikatelských vztahů.⁸⁷ Věta druhá pak vyjmenovává výjimky a povoluje tak notáři vykonávat výdělečnou činnost, jako je vědecká, publikační, pedagogická, či znalecká apod. Vedle toho notářský řád dává notářům možnost, aby mohli vykonávat funkci poslance, senátora nebo zastupitele obce či kraje.⁸⁸

⁸⁵ § 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 28. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁸⁷ Tamtéž, s. 53.

⁸⁸ § 5 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

V § 5 odst. 1 notářského řádu nalezneme také základní ustanovení o zásadě úplatnosti výkonu činnosti notáře. Ten je tak povinen pracovat za odměnu, jejíž výši a výpočet pevně stanovují dané právní předpisy. Jedná se tedy o svobodné povolání, s výjimkou stanovení odměny státem. Notářská odměna je pak konkrétně upravena v ustanoveních § 106 až 109 notářského řádu. Dle § 106 náleží notáři dva druhy práv, a to právo na odměnu za provedené úkony v rámci této činnosti a právo na úhradu hotových výdajů vynaložených v souvislosti s provedenými úkony a na náhradu za promeškaný čas. Právo na odměnu rozlišujeme podle toho, o jakou činnost se jedná. Odměna však musí být vždy vypočítána a povinností je ji uhradit.

3.1 Notářská odměna

Co se týče notářské odměny za notářskou činnost, jak ji definuje § 2 notářského řádu, a i jiné činnosti podle zvláštních právních předpisů podle § 4 notářského řádu, tak zde se silně projevuje výše zmíněná regulace státem, a to obecně závazným právním předpisem dle § 107. Jde o vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (dále také „*notářský tarif*“), ve znění pozdějších předpisů. Poslední novelizace proběhly v nedávné době, aktuálně jsou to vyhlášky č. 460/2022 Sb. s účinností od 1. 1. 2023 a č. 417/2022 Sb. s účinností od 15. 1. 2023. Notář zde nemá možnost si výši odměny nebo způsob jejího určení jakkoliv smluvně upravovat. Výjimkami, které notářský tarif poskytuje, jsou zvýšení odměny v § 9, částečná odměna v § 7 odst. 1 a zánik nároku kvůli vadám úkonu dle § 8.⁸⁹ Z tohoto vyplývá, že notáři odměna náleží v případě, kdy právní úkon provede. Právě za skutečné provedení jednotlivých právních úkonů se odměna určuje. Důležité je zmínit to, že právo na odměnu souvisí s osobou notáře, jehož jménem byl úkon vykonán na základě jeho notářského úřadu. Nezáleží na tom, jestli úkon provede přímo notář nebo jeho pracovník, pokaždé se odměna vztahuje k notáři.⁹⁰

Vedle toho činnost podle § 3 notářského řádu jakožto doplňková činnost notáře má odlišnou úpravu, na kterou odkazuje ustanovení § 10 notářského tarifu, kdy se

⁸⁹ Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 572. ISBN 978-80-7400-689-0.

tím myslí zvláštní právní předpis, kterým je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Tento předpis upravuje odměňování na základě opačného principu, než je tomu u notářského tarifu. Zde je základem odměna smluvní, kterou si ujednává podle § 1 advokátního tarifu advokát a klient. Pokud k této úmluvě nedojde, přichází na řadu mimosmluvní odměna.⁹¹

Právo na náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas již nejsou součástí principu úplatnosti podle § 5 notářského řádu, avšak také znamenají finanční ohodnocení provedených úkonů z hlediska vynaložených prostředků. Tyto úhrady za výdaje nejsou součástí povinné notářské odměny, tudíž je jen na notáři, zdali se rozhodne pro jejich uplatnění. Pokud takovou úhradu požaduje, je tak v souladu morálních a etických vlastností notáře s tímto seznámit klienta, kterému by měl také sdělit předpokládanou výši odměny.⁹²

Než se uvedou konkrétní notářské činnosti, právní služby poskytované notářem a jiné činnosti notáře, je důležité si ještě vymezit místa jejich výkonu. Základním ustanovením pro to je § 13 odst. 1 notářského řádu, jenž rozlišuje tři možnosti. Standartní variantou je notářská kancelář v sídle notáře, resp. adresa této kanceláře. Druhou častou situací může být výkon na jiném místě než v kanceláři, označováno jako „*na místě samém*“, a to na celém území České republiky. Mimo území státu je to však vyloučeno. Tento způsob nesmí být soustavný, mělo by se jednat o jednotlivé úkony a nesmí tak nahrazovat veškerý výkon činnosti notáře. Tato možnost dále záleží na individuální domluvě notáře a klienta. Notář však může být za dané situace povinen k tomu způsobu výkonu, pokud je to vzhledem k okolnostem nutné. Poslední variantou je forma úředních dnů, zmíněných výše.⁹³

3.2 Obecná ustanovení o činnosti notáře

Již několikrát zmíněné principy nezávislosti a nestrannosti působí i do dalších zakotvení činnosti notáře. Ustanovení § 52 notářského řádu upravuje vázanost notáře během notářské činnosti a poskytování právní pomoci zákony a dalšími

⁹¹ § 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹² BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 574-575. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁹³ Tamtéž, s. 91-93.

obecně závaznými předpisy, vázán je také pokyny klienta. I přesto, že notáře zavazují právní normy, nevykonává činnost z moci úřední sám od sebe. Obsah úkonů se odvíjí od sdělení a požadavků klienta. Avšak i tyto pokyny musí být v souladu s obecně závaznou právní úpravou. Interpretací tohoto ustanovení můžeme dojít k tomu, zdali se vázanost týká pouze zákonných předpisů, jelikož například jeden z případů kárného provinění dle § 48 odst. 2 notářského řádu je porušení povinnosti dané předpisem Komory, notářského řádu, či usnesením notářské komory. Z tohoto dovodíme tak i povinnost notáře dodržovat podzákonné stavovské předpisy. K tomuto se také vyjádřilo prezidium Komory ve svém usnesení č. P 20/2001 z 18. 12. 2001, aby se ujasnilo hledisko závaznosti předpisů notářské samosprávy, kdy tedy usnesení Komory jsou závazná, pokud upravují záležitosti spadající do pravomoci notářské samosprávy, a dále výkladová stanoviska o vyjádření právního názoru na výklad zákonných právních předpisů a vnitřních předpisů Komory.⁹⁴

Notářský řád notáři umožňuje odmítnout provedení úkonu či odstoupit od smlouvy, a to z uvedených důvodů. Začneme-li u obecné úpravy, podle § 53 odst. 3 „*nesmí notář odmítnout provedení úkonu v notářské činnosti, pokud zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak*“.⁹⁵ Ten notáři svým způsobem připomíná, že má právo, ale také povinnost vykonávat své pravomoci, kterému zákon svěřuje, a pokud požadovaný úkon nesplňuje podmínky pro odmítnutí dle odst. 1 a 2 tohoto ustanovení, nemůže jej odmítnout. Právě v odst. 1 nalezneme obligatorní důvody pro odmítnutí úkonu, ochraňuje se tak zákonnost, nezávislost a nestrannost výkonu činnosti notáře. Odmítne se tedy úkon, který odporuje zákonům nebo dalším obecně závazným předpisům, dále úkon, kde notář, jeho pracovník nebo osoba blízká jsou zúčastněni na věci, a také případ, kdy notář poskytl právní pomoc jinému a došlo by tak k rozporu zájmů, a další důvody stanoví konkrétně notářský řád ve zvláštních ustanoveních o notářské činnosti. Fakultativní možností odmítnout úkon je v momentě, kdy žadatel, který má zájem na požadovaný úkon, nesložil bez

⁹⁴ Usnesení prezidia Notářské komory České republiky č. P 20/2001 z 18. 12. 2001. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy/vnitri-predpisy>.

⁹⁵ § 53 odst. 3 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

závažného důvodu přiměřenou zálohu, na kterou má notář právo dle § 109 notářského řádu.⁹⁶

Odstoupení od smlouvy dle § 54 notářského řádu nastává ve chvílích, kdy dojde k narušení důvěry mezi notářem a klientem, nedochází k poskytování součinnosti ze strany žadatele či klienta, či nedojde ke složení bez vážného důvodu přiměřené zálohy. Vždy k odstoupení dojde, pokud nastanou důvody podle § 53 odst. 1 notářského řádu. O obou těchto procesech dle § 55 odst. 1 notářského řádu notář činí záznam v příslušných spisech, kam uvede důvody pro toto rozhodnutí. Žadatel či klient mají nárok na to, aby jim byly sděleny důvody, proč k tomuto došlo, popřípadě dále mohou podat stížnost na tento postup.

3.2.1 Povinnost mlčenlivosti

Důležitou součástí výkonu notářského úřadu je povinnost mlčenlivosti. Ta se dle ustanovení § 56 odst. 1 vztahuje na všechny skutečnosti, o kterých se notář dozví během notářské činnosti jak podle § 2, tak i dalších činností podle § 3 odst. 1 a 2, a které se mohou týkat oprávněných zájmů taxativně vyjmenovaných osob a jejich právních nástupců.⁹⁷ Ve zkratce jejím zavedením a dodržováním je zejména ochrana osob, kterým notář poskytl své služby. Bez svolení, dle slov zákona bez zproštění mlčenlivosti, nesmí notář třetím osobám tyto informace sdělit, a to ani po svém odvolání. Jsou jí vázány i zaměstnanci notáře, notářské komory a Komory, a to i po skončení pracovního poměru. Týká se to však jen těch skutečností, které by se mohly dotknout oprávněných zájmů osob, na které se tato povinnost vztahuje. Je tak na notáři, aby posoudil, zdali se jedná o takovéto informace, a to jak v rovině subjektivní, tak i objektivní, jelikož porušení by mohlo vést k případnému kárnému řízení. Takováto úprava v rámci právnických profesí je svým způsobem jedinečná, protože jak u advokátů či soudců se setkáme s absolutní povinností mlčenlivosti, tedy tito právníci mají povinnost mlčenlivosti ke všem skutečnostem, o kterých se během výkonu své profese dozví.⁹⁸

⁹⁶ § 53 odst. 1, 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁷ § 56 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁸ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 275. ISBN 978-80-7400-689-0.

Výjimky z povinnosti mlčenlivosti jsou uvedeny v § 56 odst. 4, 5 a 6 notářského řádu. Prvotní z nich znamená pro notáře, že při kárném řízení se na ni nemůže dovolovat, tedy je povinen mluvit, pokud je kárně obviněn. Další důvody se týkají případů, kdy notář není vázán touto povinností, tj. při řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí kárného senátu, kdy jí není vázán v rozsahu nezbytném pro ochranu svých práv, a také v řízení před soudem nebo jiným orgánem, je-li předmětem spor mezi notářem a osobou, jež může notáře mlčenlivosti zprostit. Tyto výjimky slouží k tomu, aby mohl notář ovlivnit proces ve svůj prospěch, aniž by se dostal do důkazní nouze. Dále se toto ustanovení věnuje případům, kdy zájem státu na získání daných informací převyšuje povinnost je chránit, mlčenlivostí tak nejsou dotčeny povinnosti dle předpisů o správě daní a poplatků a povinnost překazit spáchání trestného činu. Poslední výjimkou je plnění povinností podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo zákona o provádění mezinárodních sankcí či poskytnutí informací správci daně při plnění povinností stanovených daňovým řádem.⁹⁹

K povinnosti mlčenlivosti notáře se vyjádřil také Ústavní soud. Ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 799/15 ze dne 9. 7. 2015, který se týkal vydání závěti z notářské úschovy pro účely znaleckého zkoumání k potřebě Policie České republiky k řádnému objasnění okolností nasvědčujících tomu, že byl spáchán zvlášť závažný zločin podvodu, kdy mělo dojít právě k padělání závěti ve prospěch podezřelého. Došlo zde ke střetu práv, resp. povinností, a to zájmu na objasnění trestných činů a spravedlivém potrestání jejich pachatelů, kdy dochází k řadě nezbytných zásahů do osobnostních práv jiných subjektů než těch, proti nimž se řízení vede, a povinnosti mlčenlivosti dotčeného notáře. K prolomení této povinnosti ze strany veřejné moci může dle Ústavního soudu dojít jen zcela výjimečně a jen je-li to nezbytné, a účelu sledovaného veřejným zájmem nelze dosáhnout jinak. Jelikož dotčený soud nedokázal potřebu vydání závěti, resp. její kopie dostatečně doargumentovat, dotčený notář nevyhověním této výzvě zajistil ochranu soukromí zůstavitele namísto orgánu veřejné moci.¹⁰⁰

⁹⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 277-281. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2015, sp. zn. IV. ÚS 799/15. In [Systém Beck-online]. C.H. Beck [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

3.2.2 Odpovědnost notáře za újmu

Odpovědnost notářů za újmu způsobenou při výkonu činnosti upravuje ustanovení § 57 notářského řádu, dle kterého notář odpovídá žadateli, klientovi nebo účastníkovi za újmu, kterou mu výkonem činnosti notáře způsobil. Za újmu odpovídá i v tom případě, kdy ji způsobil jeho pracovník. S účinností nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014 došlo k rozšíření jejich odpovědnosti, kdy slovo „škoda“ se nahradilo za „újmu“, tzn. že notář je povinen k náhradě újmy jak na jmění (škody), a pokud to stanoví zvláštní zákon, tak i za nemajetkovou újmu.¹⁰¹

Tato odpovědnost se vztahuje na výkon celého notářského úřadu, jak tedy na notářskou činnost podle § 2 notářského řádu, tak i činnost podle § 3 a 4. Notář odpovídá celým svým majetkem a v plném rozsahu. Jedná se tak o odpovědnost objektivní, kde není potřeba zavinění. Předpoklady pro odpovědnost za újmu jsou pochybení při výkonu činnosti notáře, vznik újmy a příčinná souvislost mezi výkonem činnosti notáře a vznikem újmy.¹⁰²

Notář má možnost se zprostit odpovědnosti na základě liberačního důvodu, tzn. pokud prokáže, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo požadováno. Může se jednat o situace, kdy například notář sepisuje notářský zápis s určitou osobou, která se prokáže na základě falešného průkazu totožnosti jako někdo jiný, nebo také v případě předložení zfalšované plné moci.¹⁰³ Zda se jedná o nesprávný úřední postup, tak k tomu se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09, kde uvedl, že notářovo zvýšená péče při sepisování notářských zápisů je dána tím, že výsledná listina je veřejnou listinou s presumpcí správnosti, z čehož vyplývá, že „pokud notář při sepsání notářského zápisu o právním úkonu nezkoumá pravost mu předkládané plné moci, popř. pokud akceptuje neúplnou, nesprávnou či falešnou plnou moc, dopustí se nesprávného úředního postupu, neboť porušil ust. § 63 notářského řádu tím, že neučinil úkony, které by naplnily realizaci jeho účelu.“¹⁰⁴

¹⁰¹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 284. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁰² VOJTEK P. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. *Ad Notam*. 2011, 2011/3, s. 6.

¹⁰³ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. 2016. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 47. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09. In [Systém Beck-online]. C.H. Beck [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

Musíme však rozlišit, zdali se v určitém případě jedná o individuální odpovědnost notáře, nebo může jít o odpovědnost státu. Zvláštní právní předpis, který tuto problematiku také upravuje, je zákon č. 89/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Ten v ustanovení § 3 písm. b) zakotvuje odpovědnost státu za škodu a nemajetkovou újmu, kterou způsobily právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona.¹⁰⁵

Stát má absolutní odpovědnost, které se nemůže zprostit. Za výkon státní správy v rámci výkonu notáře se dle § 4 zákona č. 89/1998 Sb. považuje sepsování veřejných listin o právních úkonech, zápisy skutečnosti do veřejného rejstříku (tzv. přímé zápisy notářem do veřejných rejstříků) a úkony notáře v roli soudního komisaře při řízení o pozůstalosti. Aby byl stát odpovědný za škodu či nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem notáře, musí dojít zároveň k nesprávnému úřednímu postupu, vzniku škody a příčinné souvislosti mezi oběma procesy. Stát má posléze dle § 16 odst. 1 zákona č. 89/1998 Sb. právo na regresivní úhradu po notáři, který škodu způsobil.¹⁰⁶

Notář bude individuálně odpovědný v případech, kdy vykonává osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, jako jsou vidimace, legalizace či průběhy valných hromad, jelikož se nejedná o veřejné listiny o právních jednáních podle § 4 odst. 1 zákona č. 89/1998 Sb., a to ani s ověřovací doložkou, resp. v případech rozhodnutí orgánu právnické osoby notářský zápis pouze osvědčuje, že k tomu doopravdy došlo. O této individuální odpovědnosti rozhodoval i Nejvyšší soud ve své judikatuře, konkrétně v rozsudku ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007, kde uvedl, že stát není odpovědný za škodu, která je způsobena pochybením notáře nebo jeho zaměstnance při legalizaci.¹⁰⁷ Dalšími notářskými činnostmi spadajícími do individuální odpovědnosti notáře jsou notářská úschova, vydávání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení z jednotlivých evidencí či seznamů.

¹⁰⁵ § 3 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁶ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. 2016. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 52-54. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

¹⁰⁷ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Notář je též samostatně odpovědný za činnost podle § 3 notářského řádu, což ze samotné povahy těchto úkonů vyplývá, jelikož jde o soukromoprávní činnost.

3.3 Činnost podle § 2 notářského řádu

Ustanovení § 2 notářského řádu, které jsem již zmiňovala výše, pojednává o výkonu notářství, který v souhrnu tvoří notářskou činnost. Zároveň je v tomto ustanovení zakotvena zásada nestrannosti notáře, která právě s notářskou činností je úzce provázána, jelikož se v tomto případě jedná o činnosti, které notáři svěřuje státní moc.

3.3.1 Sepisování notářských zápisů o právních jednáních

Sepisování notářských zápisů o právních jednáních je stěžejní náplní činností notáře. Dává tomu podklad historický vývoj a také důvěra osob v nestrannost a odbornost notářů, aby došlo k předcházení sporů. Notářským zápisem o právním jednání můžeme označit takový souhrn, který obsahuje vlastní projev vůle jednající osoby nebo osob, dle § 63 odst. 2 notářského řádu označování jako účastníci, a jejich prohlášení o vlastní způsobilosti k právním jednáním, a také projev notáře, který osvědčuje určité skutečnosti.¹⁰⁸

Základním ustanovením upravující notářské zápisy je § 6 notářského řádu, kde právě notářské zápisy, jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a sepsané listiny o ověření se považují na veřejné listiny, pokud splňují dané náležitosti notářským řádem. Kompletně je můžeme označovat jako „notářské listiny“. Ty se pak sepisují v listinné podobě, či ve stanovených případech také v elektronické.¹⁰⁹

Notářskými listinami se dále zabývají ustanovení v části páté, a to § 58 až 61a notářského řádu. Věnují se jazyku sepsání, kterým je český jazyk, a dále také pravidlům pro jejich vyhotovení. Nepoužívají se v listinách zkratky, jež se všeobecně neobjevují. Některé termíny, jako je datum sepsání, výše peněžitého plnění, délka lhůt k plnění či spoluvlastnické podíly, se vypisují slovy, a to společně s označením stran notářské listiny. Na konci listiny se před podpisem notáře podepisují účastníci, svědci, důvěrníci a tlumočníci. Notář pak ke svému podpisu

¹⁰⁸ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 304. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁰⁹ § 6 Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

připojuje své úřední razítko. Co se týče chyb v psaní, počtech nebo jiné zřejmé nesprávnosti, tak tyto chyby se opravují pomocí opravné doložky. Notář je totiž také jen člověk, proto notářský řád ve svém ustanovení § 60 poskytuje tuto zjednodušenou formu úpravy notářských listin, kdy se pod notářskou listinu umístí tato doložka, ve které se popíše daná nesprávnost, označí se opravené, správné znění, společně s datem provedení opravy a na konci se opět podepíší výše zmíněné osoby.¹¹⁰

Dne 1. 9. 2021 nabyla účinnosti novela notářského řádu, zákon č. 300/2021 Sb. Tato novelizace zakotvila možnost notářům k sepisování elektronických notářských zápisů s využitím elektronické identifikace a spojení pomocí videokonference. Notářským zápisům v elektronické podobě se věnuje ustanovení § 61a notářského řádu. Pro tyto zápisy se použije úprava stejná jako pro listinnou podobu notářských zápisů, pokud notářský řád nestanoví jinak. V hlavičce tohoto notářského zápisu je uvedeno, že byl sepsán v elektronické podobě, dále na konci se nachází kvalifikovaný elektronický podpis notáře a kvalifikované elektronické časové razítko. Podpisy účastníků či jejich zástupců a dalších osob se nahrazují jejich uznávanými elektronickými podpisy. Nevyžaduje se zde otisk úředního razítka notáře.¹¹¹

V části šesté, oddílu prvním se notářský řád již konkrétně věnuje sepisování notářských zápisů, kde najdeme dané postupy a pravidla pro jejich sepis. Konkrétní náležitosti takového notářského zápisu vymezuje § 63 odst. 1 notářského řádu, a to pod písmeny a) až j), které musí být splněny, aby se jednalo o notářský zápis.

Velkou část tohoto oddílu obsahuje úprava o prokázání totožnosti účastníků, pokud notáři nejsou účastníci, svědci úkonů, důvěrníci či tlumočníci známi. Totožnost tyto osoby prokazují předložením platného úředního průkazu či ji potvrdí dva svědci totožnosti. Právnická osoba pak svoji existenci prokazuje výpisem z veřejného rejstříku, ve kterém je zapsána.¹¹²

¹¹⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 298-301. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹¹¹ § 61a zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹² § 64 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Dále je také pamatováno na osoby, které neumí číst nebo nemohou číst nebo psát. V těchto případech se vyžaduje účast dvou svědků, pokud daný účastník nedisponuje speciálními přístroji či pomůckami, díky kterým se s obsahem právního jednání dokáže seznámit. Němý či neslyšící účastník, který umí číst a psát, si zápis musí sám přečíst a připsat, že jej četl a schvaluje. Obtížná situace je v případě, kdy nemá či neslyšící osoba neumí číst nebo psát, zde se k sepisu přibere jeho důvěrník. Co se týče neznalosti jazyka, ve kterém je notářský zápis pořizován, přibírá se tlumočnick. Tato povinnost odpadá, pokud notář či jeho pracovník znají jazyk, ve kterém dokáže tato osoba jednat.¹¹³

Pro notářské listiny najdeme dále úpravu v kancelářském řádu. Ten stanovuje další jejich náležitosti, konkrétně jak mají být vyhotoveny a podepisovány, či jak funguje jejich sbírka. V té se uchovávají originály notářských zápisů. Účastníci pak mohou obdržet stejnopis, který má stejnou právní sílu jako originál, tj. veřejné listiny.¹¹⁴ Vydávání stejnopisů pak dále upravuje i notářský řád ve svém ustanovení § 90 a násl.

Notářský řád se pak konkrétně věnuje dvěma typům notářských zápisů, a to notářskému zápisu pro zápis do veřejnému seznamu nebo veřejného rejstříku, a notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti.

Notářské zápisy o právním jednání, které mají být podkladem pro zápis práv nebo skutečností do veřejného seznamu či veřejného rejstříku, tzv. podkladové notářské zápisy¹¹⁵, které upravuje notářský řád ve svých ustanoveních § 70 a 70a musí splňovat dané obecné náležitosti. Zvláštní podmínkou je v tomto případě vyjádření notáře o předpokladech pro sepsání takového zápisu. Notář zde vyjadřuje garanci, aby právní jednání splňovalo dostatečné podklady k tomu, aby došlo k požadovanému zápisu. Toto vyjádření je upraveno v § 70a notářského řádu, kde se uvádí jeho obsah a případy, pokud se dané předpoklady nesplní. Co se týče veřejných seznamů, tak pouze do katastru nemovitostí a Seznamu listin o manželském majetkovém režimu lze zapisovat na základě podkladových

¹¹³ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 337-341. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹¹⁴ Kancelářský řád Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

¹¹⁵ KLEIN, Šimon. Zápis do veřejného rejstříku notářem. Ad Notam. *Notářská komora České republiky* [online]. 2015 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_254-zapis-do-verejneho-rejstliku-notarem

notářských zápisů.¹¹⁶ Notářský řád se dále zmiňuje v ustanovení § 71 o notářském zápisu o právním jednání, který slouží jako podklad pro zápis práv či skutečností, které jsou zapisovány do Rejstříku zástav nebo do evidence svěrenských fondů. Pro něj platí ustanovení výše zmíněná ustanovení zakotvující podkladové notářské zápisy.

Speciální úpravu notářského řádu pak tvoří notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti. Těm se věnují ustanovení § 71a až 71c, které upravují jednotlivé typy těchto notářských zápisů. První typ obsahuje ujednání účastníků notářského zápisu, což může být například smlouva o úvěru, a také prohlášení dlužníka o svolení k přímé vykonatelnosti tohoto zápisu jako exekučního titulu v případě, kdy by dlužník nesplnil řádně a včas svůj dluh. Druhým typem je prohlášení dlužníka o tom, že existuje dluh a svoluje k přímé vykonatelnosti. Náplní třetího typu je pak pouze svolení dlužníka k přímé vykonatelnosti k určitému závazku, který již existuje a notářský zápis jej konkretizuje. Tyto notářské zápisy pak mohou být využity jako evropský exekuční titul. Díky tomu, že v něm dlužník (povinný) svolí k přímé vykonatelnosti, je možné podle tohoto zápisu nařídit nebo provést výkon rozhodnutí nebo exekuci. Představuje tak velmi snadný a efektivní způsob, jak docílit zaplacení pohledávky, a to bez zdlouhavých soudních řízení.¹¹⁷

3.3.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení

Druhou významnou notářskou činností je osvědčování právně významných skutečností a prohlášení. V rámci této činnosti již notář neformuluje projev vůle účastníků, v tomto případě pouze zaznamenává v notářské listině skutečnosti, které se před ním staly, nebo prohlášení před ním učiněné, či stav věci. Osvědčováním jako notářskou činností je myšleno jen to, které je právně významné. Podle § 72 odst. 1 notářského řádu tak „notář osvědčuje na žádost skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými

¹¹⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 348. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹¹⁷ KASL, Jakub. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti a jejich úskalí. *Právní prostor* [online]. 2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/ht-notarske-zapisy-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-a-jejich-uskali>

*by mohly být způsobeny právní následky“.*¹¹⁸ Toto ustanovení také demonstrativně vyjmenovává jednotlivá osvědčení, kterými jsou:

- vidimace
- legalizace
- osvědčení o předložení listiny
- osvědčení o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva
- osvědčení rozhodnutí orgánů právnických osob a také průběhu valných hromad, schůzí a jednání jiných orgánů právnických osob
- osvědčení o tom, že je někdo naživu
- osvědčení o jiných skutkových dějích a stavu věcí
- osvědčení o prohlášení
- osvědčení o provedení úkonů a splnění formalit podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské společnosti (SE) a podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské družstevní společnosti podle zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti
- výstupy z informačního systému veřejné správy
- splnění zákonem stanovených požadavků českou osobou zúčastněnou na přeshraniční přeměně obchodní společnosti nebo družstva a splnění zákonem stanovených požadavků pro zápis přeshraniční přeměny do obchodního rejstříku
- autorizovaná konverze dokumentů.

Nejčastějšími způsoby osvědčování pro občany jsou dozajista vidimace a legalizace. Vidimace, tj. ověřování shody opisu nebo kopie s listinou, se provádí pomocí ověřovací doložky. Listina, která může být ověřena, by měla být ve formě uceleného textu, který zakončuje způsob prokazující její významnost, což může být podpis či razítko. Ověřovací doložka pak dle § 73 odst. 1 notářského řádu obsahuje údaj o vidimaci, tj. že opis se doslovně shoduje s předloženou listinou, o složení listiny a jejího opisu, dále poznamenání o tom, zdali se jedná o opis částečný, místo a datum vyhotovení a otisk úředního razítka notáře a podpis ověřujícího. Provedení vidimace může notář také dle odst. 2 odmítnout. Důležité je zmínit to, že cílem

¹¹⁸ § 72 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vidimace je pouze ověření doslovné shody opisu s listinou, neznamená to však, že se tímto ověřením potvrzuje správnost nebo pravdivost údajů, které jsou na listině uvedeny, a jejich soulad v právních předpisy, a notář za obsah předložené listiny neodpovídá.¹¹⁹

Ověřování pravosti vlastnoručního podpisu či elektronického podpisu neboli legalizace se vyhotovuje dle ustanoveních § 74 a 74a notářského řádu. V tomto případě notář ověřuje tu skutečnost, že fyzická osoba vlastnoručně podepsala před notářem listinu nebo na listině, na které se již podpis nachází, uznala podpis za vlastní. I při legalizaci se připojuje doložka o podpisu listiny nebo o uznání podpisu za vlastní. Tato doložka se buď na listinu přímo umístí, nebo v podobě vyhotovení na samostatný list se připojí k listině s daným podpisem. Ani v tomto případě notář ani jeho zaměstnanec neodpovídají za obsah předložené listiny. Hlavní podmínkou je, aby listina obsahovala nějaký text, nelze ověřit prázdnou stránku. Dále se žádající fyzická osoba prokazuje svým platným úředním průkazem totožnosti.¹²⁰

Pro obě tyto formy osvědčení platí, že zde je podstatné, zdali se jedná o opis či listinu s ověřeným podpisem, které se použijí na území České republiky, nebo v zahraničí. V případě možnosti užití v zahraničí je nutné, aby ověřovací doložku podepsal notář nebo jeho stálý zástupce. Poté je zapotřebí, aby tato listina byla opatřena vyšším ověřením, a to apostilou nebo tzv. superlegalizací. Apostila představuje doložku, která se k dané listině připojí a potvrzuje tak pravdivost podpisu či razítka pro použití v zahraničí. Jedná se ve srovnání se superlegalizací o velmi zjednodušený proces. Superlegalizace také ověřuje pravost podpisů a úředních razítek, využívá se však ve všech zemích, které nejsou smluvní stranou Haagské úmluvy o apostile. Dokument v tomto případě vyžaduje alespoň dvě osvědčení, kdy první z nich se získá u příslušného soudu nebo ministerstva a druhé pak u konzulárního odboru ministerstva zahraničních věcí. Poslední osvědčení pak dodává zastupitelský úřad státu, kde bude listina užitá.¹²¹

¹¹⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 395-399. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹²⁰ Ověření pravosti podpisu – legalizace. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstriku/overeni-pravosti-podpisu-legalizace>

¹²¹ Co je Apostila?, Superlegalizace. *Apostila s.r.o.* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.apostila.cz/>

Dalším důležitým osvědčováním jsou rozhodnutí orgánů právnických osob, která pro notářskou činnost znamenají velmi častý úkon. Upravují je ustanovení § 80a až 80g, kde jsou uvedeny povinné náležitosti notářského zápisu, povinnost předkládání písemností a možnost odmítnutí sepsání, a dále § 80ga až 80gd, které uvádí zvláštní případy. Toto osvědčení notář sepíše na žádost určité právnické osoby v případě, kdy zvláštní předpis vyžaduje, aby toto rozhodnutí bylo pořízeno notářským zápisem, pokud se rozhoduje o záležitostech zapisovaných do veřejného rejstříku, nebo se rozhoduje o skutečnostech podmiňující zápis do veřejného rejstříku.¹²² Takovým zvláštním předpisem může být zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Co se týče skutečností zapisovaných do veřejného rejstříku, zde se může jednat o změnu stanov akciové společnosti či odvolání jednatele ve společnosti s ručením omezeným. Aby se tedy mohlo jednat o osvědčení dle § 80a a násl. notářského řádu, je potřeba splnit tyto podmínky: jde o osvědčení rozhodnutí orgánu právnické osoby, jedná se o orgán kolektivní, tato právnická osoba již existuje nebo se ustanovuje, a zvláštní předpis musí výslovně upravovat, že rozhodnutí musí být ve formě veřejné listiny.¹²³ Notář pak tímto notářským zápisem osvědčuje to, že zde existují právní jednání a formality, které znamenají pro danou právnickou osobu či její orgán povinnost. K tomu notář povinně osvědčuje, zdali určité rozhodnutí orgánu právnické osoby bylo přijato či nebylo, a k tomu uvést vyjádření o souladu či nesouladu s právními předpisy a zakladatelským právním jednáním právnické osoby v úplném znění.¹²⁴

S výše zmíněným sepsáváním notářských zápisů o právních jednáních souvisí osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku dle § 80h notářského řádu. Toto osvědčení slouží pro přímý zápis do veřejného rejstříku, kdy některá právní jednání se uskuteční až po sepsání podkladového notářského zápisu. Notář tímto osvědčením dokládá, že daná jednání se doopravdy uskutečnila, a na základě toho může provést přímý zápis například do obchodního rejstříku.¹²⁵

¹²² § 80a zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²³ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 426. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹²⁴ § 80a zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁵ Přímý zápis do obchodního rejstříku notářem. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/pravnicke-osoby-a-podnikani/primy-zapis-do-obchodniho-rejstniku-notarem>

3.3.3 Notářská úschova

Část šestá oddíl třetí notářského řádu se věnuje notářské úschově. Jedná se o jeden z druhů klasické notářské činnosti, kde najdeme také výkon státních pravomocí. I zde nalezneme projev veřejné víry, díky níž je zajištěn výkon právní služby se zvýšenou právní jistotou a důvěryhodností.

Notářská úschova se skládá ze tří úkonů, a to přijetí, samotná úschova a vydání. Veškeré tyto procesy notářský řád upravuje v ustanoveních § 81 až 89b. Mělo by se jednat o úkon dlouhodobý, kdy jeho obsahem je povinnost notáře pečovat daným způsobem tak, aby předmět úschovy byl zachován, a notář dále odpovídá za splnění této povinnosti.¹²⁶

V ustanovení § 81 odst. 1 vymezuje, co přesně může být předmětem úschovy, konkrétně to tedy mohou být pouze peníze a listiny. Co se týká listin, do úschovy se ukládají listiny o právním jednání zůstavitele pro případ smrti dle § 35b odst. 1 notářského řádu, a dále jiné listiny. Celkově listiny musí mít právní význam, aby mohly být uloženy. O jejich přijetí se sepisuje protokol s náležitostmi podle § 82 a 83 notářského řádu, kde může být i zmíněna doba, na kterou se listina ukládá. Listiny se předávají buď osobně, nebo se doručují předepsaným způsobem, kdy k listině musí být přiložena žádost o úschově a údaje žadatele. Takto přijaté listiny notář ukládá dle § 31 odst. 1 kancelářského řádu do bezpečností schránky v bance, do trezoru nebo do kovové skříně.

V případě přijetí listiny o právním jednání pro případ smrti se v daném protokole objevuje poučení o náležitostech pořízení pro případ smrti a o evidenci v Evidenci právních jednání pro případ smrti. Pro tyto typy listin se uplatní úprava podle § 32 odst. 1 kancelářského řádu. Při přijetí do úschovy se ukládají do obálky, která je opatřena na spojích uzávěrou ve formě nálepky, na kterou se umístí otisk úředního razítka podle § 11 odst. 3 kancelářského řádu.¹²⁷

Listiny se vydávají pouze těm osobám, které jsou žadateli dané úschovy nebo jejich zmocněncům se speciální plnou mocí. Takto přijaté listiny notář ukládá dle §

¹²⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 476. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹²⁷ § 11 odst. 3, § 32 odst. 1 kancelářského řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/predpisy>.

31 odst. 1 kancelářského řádu do bezpečnostní schránky v bance, do trezoru nebo do kovové skříně. Protokol se sepíše i o vydání. Listiny obsahující pořízení pro případ smrti se vydávají pouze na žádost pořizovatele nebo opět zástupci s danou plnou mocí.¹²⁸

K úschově peněz může dojít pouze, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo se peníze z úschovy vydávají dalším osobám. Úschova peněz započiná žádostí dle § 86 odst. 1 notářského řádu, kde jsou stanoveny její náležitosti. Na základě toho se žadateli notářem sdělí číslo zvláštního účtu u banky, který byl notářem zřízen pro účely notářských úschov. Tento druh úschovy je určen pro případy, kdy se peníze budou vydávat konkrétní osobě po splnění určitých podmínek či po naplnění skutečností, které jsou uvedeny v protokolu o úschově. Účastníky notářské úschovy jsou složitel, příjemce a notář jako správce. Po sepsání protokolu notář tyto peníze přijímá do úschovy. V případě jejich nepřijetí se neodkladně vydávají zpět složiteli na účet, který si složitel určí pro tento účel. Co se týče vydání peněz z úschovy, probíhá to pouze na základě bezhotovostního bankovního převodu na bankovní účty příjemců.¹²⁹

Specifickým případem je přijetí peněz do notářské úschovy za účelem zajištění dluhu. Protokol pro tuto úschovu má konkrétní náležitosti uvedeny v § 88 odst. 1. notářského řádu. V této situaci se peníze vydávají až poté, co se splní dohodnuté podmínky pro vydání.¹³⁰ Zvláštní úpravou je poté úschova nájemného podle ustanovení § 2253 občanského zákoníku, a to dle § 81 odst. 1 písm. b) notářského řádu.¹³¹

3.4 Činnost podle § 3 a 4 notářského řádu

Stát pověřuje notáře pro notářskou činnost podle § 2 notářského řádu proto, aby nevykonával vedlejší výdělečnou činnost, která je podle § 5 odst. 2 notářského řádu neslučitelná s tou notářskou. Avšak zákon má své výjimky uvedeny právě v ustanovení § 3 notářského řádu, kde uvádí taxativně vymezené další právní

¹²⁸ Úschova peněz. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-penez>

¹²⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 23, 504. ISBN 978-80-7400-689-0

¹³⁰ Úschova listin. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-listin>

¹³¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 387. ISBN 978-80-7400-287-8.

služby, a také v ustanovení § 4, který pojednává o jiné činnosti, kterou notáři stanoví notářský řád či jiný právní předpis.

Dle § 3 odst. 1 písm. a) notářského řádu notář uděluje právní porady, zastupuje v jednání s fyzickými či právnickými osobami a v řízení před orgány veřejné moci. Udělování právních porad se vždy týká obsahu notářství, konzultace se tak týkají notářských zápisů o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení či notářských úschov. Provedení této porady nezakládá povinnost tuto danou činnost provést. Pokud však po této konzultaci dojde k sepisu notářského zápisu či protokol o notářské úschově, nejedná se o právní poradou podle tohoto ustanovení, avšak jde již o notářskou činnost samotnou. Nemusí však nutně jít o poradou ohledně případného budoucího právního úkonu, fyzická či právnická osoba se může s notářem právně poradit i o již existujícím konkrétním notářském úkonu.¹³²

Co se týče zastupování, ve většině případů se doplňuje s činností podle § 3 odst. 1 písm. b) notářského řádu, což je sepis soukromých listin a zpracování právních rozborů. Rozdílem mezi právní poradou a touto činností je, že v této situaci vždy daný výkon této činnosti navazuje na určitý notářský úkon podle § 2 notářského řádu. Může se to týkat například sepisu návrhu na vklad věcného práva do katastru nemovitostí a současného zastupování v řízení o povolení vkladu před příslušným katastrálním úřadem. Dále těmito ustanoveními bude myšleno vyhotovení písemností, které navazují na konkrétní notářský úkon, o který bude teprve požádáno. Jedná se například o sepsání smlouvy o převodu, na kterou bude následně navazovat rozhodnutí právnické osoby. Týká se to i dalších soukromých listin, jež budou požadovat sepsání právního jednání formou notářského zápisu. V tomto ohledu by měl klient respektovat a brát ohled na to, že notář tuto činnost vykonává jako vedlejší, která tu hlavní pouze doplňuje.¹³³

Notáře si také může účastník zvolit jako svého zástupce dle § 25a občanského soudního řádu. To ale v pouze případech stanovených ustanovením § 3 odst. 1 písm. a) notářského řádu, podle kterého notář může v souvislosti se svou notářskou činností v rámci další činnosti zastupovat před soudy jen v řízení podle části páté

¹³² BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 29, 504. ISBN 978-80-7400-689-0

¹³³ Tamtéž, s. 30, 504.

občanského řádu, ve věcech veřejných rejstříků a ve věcech podle zákona o zvláštních řízeních soudců, kde jsou však stanoveny výjimky jako např. řízení o pozůstalosti, v němž vykonává činnost soudního komisaře, či řízení ve věcech rodinněprávních (kromě péče soudu o nezletilé a výkonu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé). Vznik tohoto zastoupení vzniká na základě procesní plné moci, která notáři umožňuje veškeré úkony, které by v řízení mohl činit účastník. I zde, jako v případě advokátů, může dojít k substitučnímu zastoupení jiným notářem.¹³⁴

Posledními činnostmi, které upravuje § 3 notářského řádu, jsou správa majetku a funkce insolvenčního a dalšího správce. Správa majetku je celkem výjimkou, co se týče činnosti notáře, jelikož se jedná o spornou věc. Proto se v praxi tolik nevyskytuje, setkáme se jen se specifickou podobou ve formě správy peněz svěřených se svěřenskou smlouvou. Funkci insolvenčního či jiného správce notář vykonává díky tomu, že jako osoba znalá práva má odborné znalosti, které k tomuto postavení jsou zapotřebí, a to podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Úprava těchto zákonů umožňuje notář vykonávat tyto funkce na základě povolení pro tuto činnost vydané Ministerstvem spravedlnosti.¹³⁵

Následující ustanovení § 4 notářského řádu dává notáři možnost, aby byl pověřen výkonem jiné činnosti, než kterou mu notářský řád ukládá v ustanoveních § 3 a 4. Taková činnost by však stále měla být v souladu s hlavními principy notářství, tj. zásada nestrannosti a nezávislosti. V případě, že je k této jiné činnosti pověřen, je povinen ji notář vykonávat. Tato jiná činnost se dále týká zápisů do veřejných rejstříků, veřejných seznamů a do Rejstříku zástav, které je notář povinen provádět nestranně bez možnosti ujednání smluvní odměny, bez vázanosti na pokyny žadatele a ve většině případů zápis provést bez zbytečného odkladu.¹³⁶

Jinou další notářskou činností kromě notářského řádu stanoví notáři občanský zákoník, zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon o informačních systémech veřejné

¹³⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. marg. č. 1-5. ISBN 978-80-7400-828-3.

¹³⁵ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 33, 504. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹³⁶ Tamtéž, s. 36.

správy a o změně některých dalších zákonů, zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, či insolvenční zákon.

Občanský zákoník obsahuje základní úpravu zápisů zástavního do Rejstříku zástav podle ustanovení § 1319 odst. 3, kterou notářský řád doplňuje. Dalším zápisem je pak do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, který je dle § 721 odst. 1 občanského zákoníku veřejným seznamem. Jelikož smlouvy o manželském majetkovém vyhotovuje pouze notář prostřednictvím notářského zápisu dle § 716 odst. 2 občanského zákoníku, je následně povinen její zápis do seznamu provést.¹³⁷

Aktuální návrh, který by se mohl stát předmětem projednání v Poslanecké sněmovně, se týká přesunutí agendy nesporných rozvodů manželství s dětmi podle § 757 občanského zákoníku, a to ze soudů na notáře. Soudy jsou těmito rozvody zaplněny a způsobuje to jejich zdlouhavý proces. Tato případná novela staví na odůvodnění, že by se u notáře mohlo jednat o příjemnější prostředí, či se opírají o znalosti rodinného práva notářů vzhledem k řízení o pozůstalosti či manželských smluv.¹³⁸

3.4.1 Řízení o pozůstalosti

Nejrozsáhlejší úpravu jiné činnosti notáře najdeme v občanském zákoníku a v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, kde najdeme úpravu postavení notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. To je upraveno v hlavě III. druhé části tohoto zákona, a to v ustanoveních § 98 až § 288a. Původně se jednalo o úpravu občanského soudního řádu, avšak s účinností nového občanského zákoníku bylo nutné na tuto novou úpravu dědického práva reagovat. Jeho zakotvení je pak posléze rozděleno do pěti dílů, kterými jsou Společná ustanovení, Projednání pozůstalosti, Nabytí dědictví následným dědicem, Likvidace pozůstalosti a Úschovy v řízení o pozůstalosti.¹³⁹

¹³⁷ § 716, § 721, § 1319 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁸ GRIČOVÁ, Andrea. Nesporné rozvody manželství s dětmi by mohli řešit notáři. Návrh projednají poslanci. *ČT24: Česká televize* [online]. 2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3555192-nesporne-rozvody-manzelstvi-s-detmi-mohli-resit-notari-navrh-projednaji-poslanci>

¹³⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Jeho účelem je zejména vypořádat majetkové poměry zůstavitele po jeho smrti, potvrdit postavení dědiců, odkazovníků, věřitelů či dalších osob vzhledem k určitým specifikům daného řízení, nebo způsobem likvidace pozůstalosti. Aby mohlo k nabytí dědictví dojít, musí řízení o pozůstalosti proběhnout podle zákonné úpravy a být ukončeno vydáním závěrečného usnesení. Toto řízení je ovládáno zásadou neverejnosti, jelikož notář jedná pouze s účastníky řízení a přístup veřejnosti není možný. Další uplatněnou zásadou je zásada legálního pořádku, tj. logická posloupnost daného řízení. S tím také souvisí dvě funkce řízení o pozůstalosti, funkce legitimační, která zajišťuje, aby byli zjištěni dědicové jako právní nástupci zůstavitele, a funkce majetková, jež funguje jako korektiv pro zjištění jmění zůstavitele, tj. jeho majetek a dluhy. Důležitým pravidlem pro tento proces je, že se řídí právem platným v době úmrtí zůstavitele.¹⁴⁰

Věcně příslušnými jsou okresní soudy, místní příslušnost se pak určuje dle § 98 zákona o zvláštních řízeních soudních. Od tohoto se pak odvíjí soudní komisariát, kdy notář jako soudní komisař provádí úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti podle § 100 odst. 1 tohoto zákona. Dotyčný notář je pověřen na základě rozvrhu, který na návrh příslušné notářské komory vydává předseda krajského soudu na období kalendářního roku, kde se opět promítá zásada nestrannosti a objektivitý soudního rozhodování. Jednodušeji řečeno, notář je zde v postavení soudního komisaře a pověřuje jej soud k tomu, aby vyřídil pozůstalost.¹⁴¹

Zahájení řízení se děje zpravidla bez návrhu, a to na základě úmrtního listu zůstavitele, který povinně zasílá matriční úřad příslušnému soudu, v jehož obvodu tento člověk zemřel. Soud poté zahájí řízení z moci úřední, kdy vydá usnesení, ve kterém pověří konkrétního notáře jako soudního komisaře projednáním dědictví. Vázán je výše uvedeným rozvrhem práce.¹⁴² Výjimku tvoří zahájení řízení na návrh dědice či nějaké instituce, což se děje zejména u návrhu řízení o dodatečném projednání pozůstalosti.

¹⁴⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 71. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-829-1.

¹⁴¹ Projednání pozůstalosti. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti>

¹⁴² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 305. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

Notář následně při obdržení dědického spisu od soudu kontaktuje dědice. V praxi je to nejčastěji osoba, která se postarala o pohřeb, tzv. vypravitel pohřbu, uvedeným na úmrtním listě. Tuto osobu seznámí s tím, co vše je potřeba k vyřízení pozůstalosti učinit.¹⁴³ Poté následuje tzv. předběžné šetření, ve kterém soudní komisař provádí takové úkony, kterými se zjišťují veškeré skutečnosti významné pro toto řízení, což je rozsah majetku zůstavitele, okruh dědiců, existence pořízení pro případ smrti apod. Zjednodušeně, jeho smyslem je zjistit, kdo dědí a co dědí. O předběžném šetření se vyhotovuje protokol. Na základě tohoto protokolu následně notář, když zjistil údaje o zůstavitelově jmění, učiní dotazy na dané instituce, zejména na evidenci veřejných rejstříků, jako jsou katastrální úřad, obchodní rejstřík či registr motorových vozidel, a také na peněžní ústavy ohledně stavu případných účtů zůstavitele. Tyto instituce jsou povinny poskytnout součinnost. Následně také lustruje v seznamech a evidencích vedených Notářskou komorou České republiky.¹⁴⁴

Novým institutem je závěra pozůstalosti, upravena v ustanovení § 1682 občanského zákoníku, kterou soudní komisař nařídí v uvedených případech, jako je omezená svéprávnost některého z dědiců či obava z předlužené pozůstalosti. Závěra slouží k zajištění majetku, který do pozůstalosti patří nebo se má za to, že tam může patřit. Jejím účelem je, aby se v zájmu dědiců, věřitelů či v obecném zájmu vyloučila ta možnost, aby se zůstavitelův majetek ztratil nebo poškodil, a tím mohlo dojít k uspokojení práv daných osob.¹⁴⁵

V případech, kdy na základě předběžného šetření soudní komisař dojde k závěru, že pozůstalost je bez majetku nebo s majetkem bez hodnoty nebo nepatrné hodnoty, může řízení zastavit na základě ustanoveních § 153 a 154 zákona o zvláštních řízeních soudních. Usnesení o zastavení řízení o pozůstalosti bez majetku se nemusí doručovat. Majetek bez hodnoty nebo nepatrné hodnoty se posléze vydá na základě usnesení o zastavení řízení vypraviteli pohřbu.¹⁴⁶ S tímto však osoba, která se postarala o pohřeb, musí projevit souhlas. K této problematice se vyjádřil

¹⁴³ Projednání pozůstalosti. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti>.

¹⁴⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 79. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-829-1.

¹⁴⁵ FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 487. ISBN 978-80-7400-869-6.

¹⁴⁶ § 153, § 154 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 27. 8. 2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020, kdy vypravitel pohřbu nesouhlasil s vydáním majetku bez hodnoty nebo majetku nepatrné hodnoty, a následné projednání pozůstalosti by bylo vzhledem k výrazně nepřiměřené hodnotě zanechaného majetku zůstavitele nákladné, zejména z důvodu zjišťování dědiců. Došlo by tak k výraznému nepoměru mezi majetkem, který by byl projednáván, a finanční a časovou náročností tohoto řízení. Soudní komisař tak může dojít k aplikaci ustanovení § 154 zákona o zvláštních řízeních soudních a tím, komu bude tento majetek vydán, může být stát.¹⁴⁷

Pozůstalost může být také spravována podle § 1556 a násl. občanského zákoníku, a to buď správcem pozůstalosti, který byl jmenován zůstavitelem, nebo dědic či všichni dědicové, popř. vykonavatel závěti. V případě pochybností o něm rozhodne usnesením soudní komisař, kde uvede rozsah spravovaného majetku nebo účel, proč byl správce jmenován, kdy takto určená osoba se svým jmenováním musí souhlasit.¹⁴⁸

Za situace, kdy společné jmění manželů zaniklo smrtí zůstavitele, nebo sice zaniklo za jeho života, ale nedošlo k jeho vypořádání, připadá v úvahu vypořádání společného jmění manželů v rámci řízení o pozůstalosti. Soudní komisař tak stanoví usnesením obvyklou cenu majetku, který do společného jmění manželů patřil ke dni úmrtí zůstavitele. Zákonně polovina tohoto majetku patří manželovi zůstavitele, zatímco druhá polovina patří do dědictví. Může však dojít k dohodě pozůstalého manžela s dědici o tom, jak se tento majetek vypořádá. Tato dohoda nesmí být v rozporu s pokyny zůstavitele ohledně naložení jeho majetku.¹⁴⁹

Soudní komisař následně musí usnesením vyrozumět „každého, o němž lze mít podle dosavadních výsledků řízení za to, že je zůstavitelovým dědicem, o jeho dědickém právu a poučí ho o tom, že může dědictví odmítnout, a jaké jsou náležitosti a následky odmítnutí dědictví“.¹⁵⁰ Lhůta pro odmítnutí dědictví je 1 měsíc, pokud případný dědic pobývá v zahraničí, jde o 3 měsíce od doručení usnesení. Může se

¹⁴⁷ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 27.08.2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴⁸ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 81. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-829-1.

¹⁴⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 307. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

¹⁵⁰ § 164 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

však stát, že soudní komisař nemůže zjistit toho, koho lze mít za zůstavitelova dědice podle dosavadních výsledků řízení, nebo není znám pobyt této osoby. Těmto osobám se podle § 120 zákona o zvláštních řízeních soudních ustanovuje opatrovník. Notář tyto osoby vyrozumívá o jejich dědickém právu vyhláškou, ve které uvede, aby se přihlásil soudu nebo jmenovanému opatrovníkovi v určené lhůtě, nejméně 6 měsíců. Vyhláška se vyvěšuje na úřední desce soudu. Pokud se tyto osoby v dané lhůtě nepřihlásí, jejich dědické právo nezaniká, ale v rámci řízení se k nim nepřihlíží podle § 1671 a násl. občanského zákoníku.¹⁵¹

V každém řízení o pozůstalosti se zjišťují aktiva a pasiva pozůstalosti. Aktivy se myslí majetek zůstavitele vlastněný v den jeho smrti, pohledávky a další majetková práva vzniklá po smrti a další. Ty notář zjišťuje hlavně ze seznamu či soupisu pozůstalosti, ze společného prohlášení dědiců a prostřednictvím výše zmíněných dotazů. Pasiva tvoří dluhy zůstavitele, náklady pohřbu a náklady některých osob na zaopatření. S pasivy souvisí další nový institut, kterým je soupis pozůstalosti, upravený v ustanoveních § 1684 a násl. občanského zákoníku. Ten slouží ke zjištění pozůstalostního jmění a určení čisté hodnoty majetku zůstavitele v době jeho smrti. Dědicové mají právo výhrady soupisu, o kterém je soudní komisař v usnesení poučí. V případě, kdy toto právo dědic využije a vyhotoví se o něm protokol s uvedením věcí, které jsou zapsány do pozůstalosti, odpovídá za dluhy zůstavitele pouze do výše hodnoty nabytého dědictví.¹⁵²

Se samotným projednáním dědictví souvisí obvyklá cena pozůstalosti dle § 180 a 181 zákona o zvláštních řízeních soudních. Tu soudní komisař stanoví usnesením, a to na základě zjištění ze soupisu pozůstalosti, seznamu pozůstalostního majetku či společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku.

K projednání dědictví soudní komisař nařizuje neveřejné jednání, kam předvolá dědice zůstavitele, vykonavatele a další účastníky určené zákonem. Rozhodnutí může padnout i bez nařízeného jednání, a to v případech dané ustanovením § 183 zákona o zvláštních řízeních soudních, čímž jsou zastavení řízení, nabývá-li pozůstalost jediný dědic nebo pozůstalost připadne státu. Pokud se bude rozhodovat

¹⁵¹ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 82. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-829-1.

¹⁵² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 308. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

v rámci nařízeného jednání, soudní komisař po provedeném jednání rozhodne podle způsobů uvedených v ustanovení § 185 zákona o zvláštních řízeních soudních, kterými jsou:

- a) potvrdí nabytí dědictví jedinému dědici
- b) rozdělí pozůstalost mezi více dědiců podle nařízení zůstavitele a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici
- c) rozdělí pozůstalost mezi více dědiců podle určení třetí osoby, kterou tím zůstavitel pověřil, ledaže by k takovému určení nepřihlédl, a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici
- d) schválí dohodu dědiců o rozdělení pozůstalosti, která není v rozporu se zákonem, a potvrdí podle ní nabytí dědictví více dědici
- e) rozdělí pozůstalost mezi více dědiců na jejich žádost, jsou-li pro to splněny zákonem stanovené předpoklady, a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici
- f) potvrdí nabytí dědictví více dědicům podle dědických podílů, jejichž výše byla stanovena v souladu se zákonem dohodou dědiců, nedošlo-li k rozdělení pozůstalosti
- g) potvrdí nabytí dědictví více dědicům podle dědických podílů ze zákona, nedošlo-li k rozdělení pozůstalosti a ani k dohodě dědiců o výši dědických podílů
- h) potvrdí, že dědictví připadlo státu, jestliže nedědí žádný dědic ani podle dědické smlouvy nebo závěti, ani podle zákonné dědické posloupnosti, a že se na stát hledí, jako by byl zákonný dědic.¹⁵³

Právní mocí závěrečného usnesení zaniká závěra pozůstalosti, správa pozůstalosti a je skončení řízení o pozůstalosti.

Zákon myslí i na případy, kdy nastane předlužení pozůstalosti, které znamená, že zůstavitelovy dluhy převyšují hodnotu zanechané pozůstalosti. V této situaci dochází k tzv. likvidaci pozůstalosti podle § 195 až 280 zákona o zvláštních řízeních soudních. Soudní komisař ji nařídí na návrh dědice, který uplatnil výhradu soupisu, nebo na návrh státu, jemuž má pozůstalost připadnout. Lze ji však provést i bez návrhu, pokud jsou splněny podmínky předlužení a veřejného zájmu. V

¹⁵³ § 185 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

usnesení, které nařizuje likvidaci, soudní komisař vyzve věřitele, aby přihlásili své pohledávky za zůstavitelem v minimální tříměsíční lhůtě. Toto usnesení se pak vyvěšuje na úřední desce soudu. Správou pozůstalosti je pověřen likvidační správce ze seznamu insolvenčních správců Ministerstva spravedlnosti. Likvidační správce postupuje s odbornou péčí, za tuto činnost má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů. Následně se sestavuje seznam majetku, který tvoří tzv. likvidační podstatu, která se zpeněžuje, a to buď ve veřejné dražbě, smlouvou, dražbou podle občanského soudního řádu nebo exekučního řádu. Z prodeje likvidační podstaty se pak provádí rozvrh výtěžku, kdy přednostně se uspokojí pohledávky zajištěné.¹⁵⁴

¹⁵⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 310-311. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

4 NOTÁŘSKÁ SAMOSPRÁVA

Jedním ze základních prvků notářství v České republice je notářská samospráva. K jejímu obnovení došlo, jak jsem již nastínila v první kapitole, na počátku devadesátých let. Jako vzorem nám byly sousední země, největší podíl však mělo Rakousko, a to díky tomu, že se vycházelo z předchozí úpravy, která dříve platila v tzv. Předlitavsku.¹⁵⁵

Notářská samospráva je dle našeho právního řádu založena na dvoustupňové soustavě orgánů, kdy zde existují regionální notářské komory a centrální notářská komora. Jedná se sice o dražší způsob, avšak zajišťuje lepší pohotovost a výkonnost díky rozdělení úkonů. Regionální notářské komory tedy vykonávají přímo na notáře svá práva a povinnosti, zatímco centrální notářská komora reprezentuje notářské povolání, řeší pojetí dané organizace, a dále spolupracuje s orgány státní správy a ústavními orgány, vytváří vnitřní právní předpisy, a spadá pod ni také kárná pravomoc.¹⁵⁶

Základním právním předpisem je notářský řád, který stanovuje obecnou úpravu notářské samosprávy. Vedle toho zde máme organizační řád, jakožto vnitřní předpis Komory, jež zakotvuje podrobnější zásady a pravidla, úpravu notářské samosprávy, její předmět činnosti a konkrétní práva a povinnosti. S touto problematikou souvisí volební řád orgánů notářské samosprávy, jako úprava procesu voleb do orgánů notářských komor či Notářské komory České republiky.

Notářská samospráva představuje jednu z forem profesních komor, které český právní řád upravuje. Jejich charakteristickými znaky, kterými se zabýval i Ústavní soud, jsou především, že se tyto komory zřizují zákonem a jedná se o právnické osoby veřejného práva, mají pravomoc vydávat své vlastní předpisy, vykonávají disciplinární pravomoc nad svými členy, a posledním, nejvýraznějším, je povinné členství osob, které chtějí to dané povolání vykonávat.¹⁵⁷ Právě povinnému členství se Ústavní soud dále věnoval ve svém dalším nálezu ze dne 14.

¹⁵⁵ WAWERKA, Karel. Klaus Woschnack: Aspekty notářské samosprávy. Ad Notam. *Notářská komora České republiky* [online]. 2015 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_795-klaus-woschnack-aspekty-notarske-samospravy

¹⁵⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 146, 504. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01. In [Systém Beck-online]. C.H. Beck [cit. 2023-3-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 40/06, kde se konkrétně zabýval Českou lékařskou komorou, a skupina senátorů namítala, aby jednou z podmínek pro výkon lékařského povolání bylo členství v určité komoře, a podle nich se tak porušovalo právo svobodně se sdružovat podle čl. 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud se vyjádřil, že toto ustanovení se nevztahuje na profesní komory, protože se jedná o právnické osoby veřejného práva, zřizované ve veřejném zájmu, kdy povinné členství zde slouží jako korektiv pro odborný výkon povolání, v souladu s etikou a způsobem stanoveným zákonem a předpisy dané komory.¹⁵⁸ Princip povinného členství notářů je zakotven § 29 odst. 4 notářského řádu. Členství vzniká automaticky, ze zákona, a to ve chvíli, kdy je notář jmenován.

Jednotlivým notářům jakožto členům pak na základě jejich členství v komoře vznikají práva a povinnosti podle § 5 a 6 organizačního řádu. Mezi práva patří aktivní a pasivní volební právo do orgánů notářské komory a Komory, účastnit se jednání kolegia, právo na informace o činnosti a hospodaření komor či účastnit se vzdělávacích akcí organizovaných notářskou komorou či Komorou. V rámci členství je osoba povinna vykonávat notářský úřad v souladu s právními předpisy, být nestranná a nezávislá, platit členské příspěvky či oznamovat bez zbytečného odkladu změny související s výkonem svého notářského úřadu.¹⁵⁹

Notářské komory, tak i Notářská komora České republiky mají své orgány, díky kterým vykonávají jednotlivá oprávnění. Konkrétně je definuje notářský řád, a jejich jednání pak upravuje organizační řád. Důležitým prvkem jsou pak volby těchto orgánů, kterým se věnuje § 42 notářského řádu a volební řád. Tyto volby jsou tajné a orgány se volí na tříletá období.

4.1 Notářské komory

Notářské komory jsou základním článkem notářské samosprávy, které se organizují na základě územního principu. Fungují jako sdružení pro všechny notáře určitého regionu. Jejich hlavním cílem je péče o to, aby výkon notářských pravomocí v jednotlivých notářských úřadech, které se zřídily v územních

¹⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 40/06. In [Systém Beck-online]. C.H. Beck [cit. 2023-3-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>.

¹⁵⁹ § 5, 6 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

obvodech, probíhal řádně, a to za pomoci různých prostředků, jako jsou organizační, evidenční, vzdělávací a kontrolní.¹⁶⁰

Podle § 29 odst. 5 je notářská komora právnickou osobou. Občanský zákoník ve svém ustanovení § 20 odst. 2 zakotvuje úpravu právnických osob, které vznikly na základě veřejného práva, což notářská komora je, a to na základě toho, že zdrojem příjmů jsou členské příspěvky, dary a jiné příjmy. Tyto osoby podléhají těm zákonům, které je zřídily. Občanský zákoník se jako obecná úprava užije, pokud se to s právní povahou těchto osob slučuje.¹⁶¹

V souvislosti s tím, že jednotlivé notářské úřady se zřizují v obvodu okresních soudů, tak notářské komory jsou zorganizovány v obvodu každého krajského soudu a v obvodu Městského soudu v Praze. Jejich obvody a sídla se shodují s těmi krajskými soudy, ty pro hlavní město Prahu zas s Městským soudem. V dnešní době jsou tak vzhledem k těmto zásadám zřízeny Notářská komora pro hlavní město Praha v obvodu Městského soudu v Praze a Notářská komora v Praze, Notářská komora v Českých Budějovicích, Notářská komora v Plzni, Notářská komora v Ústí nad Labem, Notářská komora v Hradci Králové, Notářská komora v Brně a Notářská komora v Ostravě v obvodech příslušných krajských soudů. Tyto jednotlivá sídla stanovuje § 1 odst. 1 organizačního řádu.

Notářské komory jsou definovány svými orgány. Výkon funkce v orgánu notářské komory se musí vykonávat řádně.¹⁶² Podle ustanovení § 30 notářského řádu jimi jsou kolegium, prezidium, prezident notářské komory a revizní komise.

Nejvyšším orgánem je kolegium, které tvoří členskou základnu ze všech notářů v obvodu dané notářské komory. Z výše zmíněných práv členství vyplývá také právo zúčastnit se jednání a rozhodování kolegia, které platí pro notáře a kandidáty z obvodu notářské komory. Jednání kolegia svolává prezidium na základě pozvánky s programem, která se notářům rozesílá elektronicky, a to nejpozději 1 měsíc přede dnem konání. Řídí je prezident, v jeho nepřítomnosti viceprezident na základě rozeslaného programu. Kolegium rozhoduje většinou hlasů přítomných

¹⁶⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 127, 504. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁶¹ Srov. § 20 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶² § 3 odst. 1 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

členů, nestanoví-li volební řád nebo organizační řád jinak. Usnesení kolegia či usnesení prezidia se ruší nebo mění za souhlasu většiny všech členů kolegia.¹⁶³ Pravomoci kolegia jsou upraveny v ustanovení § 31 odst. 3 notářského řádu. Mezi ty hlavní řadíme volbu ostatních orgánů notářské komory na základě volebního řádu. Dále stanovuje rozpočet a hospodaření notářské komory či výši členských příspěvků. Nejedná se však o výčet taxativní, jelikož kolegiu mohou být předložena či na sebe může vztáhnout rozhodnutí týkající se působnosti notářské komory.¹⁶⁴

Prezidium je podle § 32 odst. 1 notářského řádu kolektivním řídicím a výkonným orgánem notářské komory, jenž má pět až devět členů. Jeho jednání svolává prezident. Ten o daném termínu a programu vyrozumí jeho členy alespoň 5 dnů před jednáním, a to buď elektronicky, nebo jiným způsobem. Prezidium je usnášeníschopné v přítomnosti většiny jeho členů, rozhoduje většinou hlasů přítomných členů.¹⁶⁵ V ustanovení § 32 odst. 2 notářského řádu jsou upraveny pravomoci prezidia v demonstrativním výčtu, mezi které patří svolávání kolegia alespoň jednou za rok, vedení evidence notářů, seznamy notářských koncipientů a kandidátů příslušné komory, výkon hospodaření a správy majetku notářské komory či organizace kvalifikačních zkoušek podle zkušebního řádu.¹⁶⁶ Organizační řád ve svém ustanovení § 13 dává také možnost prezidiu zřídit si poradní orgány ve formě komisí, jejíž členové se jmenují z řad notářů, kandidátů a koncipientů dané notářské komory.

Jako druhý výkonný orgán notářské komory upravuje notářský řád ve svém ustanovení § 33 funkci prezidenta. Jeho základní činností je zastupování notářské komory navenek, kdy jedná jejím jménem ve všech věcech. Dle JUDr. Petra Bílka je prezident v souhrnu v „*postavení statutárního orgánu s podpisovým právem*“ a zároveň „*výkonný orgán prezidia*“.¹⁶⁷ Tyto termíny shrnují pravomoci prezidenta,

¹⁶³ § 8 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

¹⁶⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 134. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁶⁵ § 9 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

¹⁶⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 136. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 143.

stanovené v § 33 odst. 1 notářského řádu. Ve výkonu těchto pravomocí jej zastupuje viceprezident. Toho však zákon více nespécifikuje.

Posledním orgánem, který tvoří kontrolní prvek, je revizní komise. Ta se podle ustanovení § 34 odst. 1 notářského řádu skládá z jejího předsedy a dalších dvou členů. Funkce v revizní komisi je neslučitelná s členstvím ve výkonném orgánu. Její jednání svolává předseda komise, ta se pak konají minimálně jednou za 6 měsíců. Je schopna se usnášet při přítomnosti všech členů a rozhoduje většinou hlasů svých členů.¹⁶⁸ Mezi její oprávnění patří nejen kontrola hospodaření, ale také kontroluje veškerou činnost prezidia, zejména splněné úkoly na základě usneseníh kolegia. Její kontrolní činnost se však vztahuje pouze na činnost notářské samosprávy, nikoliv na konkrétní činnosti notářů.¹⁶⁹

Správou je pověřena kancelář notářské komory v čele s tajemníkem. Jejím úkolem je zajišťovat činnost notářské komory na základě pokynů prezidenta. O její vnitřní personální organizace rozhoduje prezidium. Mezi její činnost spadá podle § 11 organizačního řádu evidence notářů, kandidátů a koncipientů, svolání a organizace jednání orgánů, pořízení a rozeslání zápisů o těchto jednáníh a další. Kancelář dále vydává veřejnosti minimálně 2 dny v týdnu výše zmíněné apostily.¹⁷⁰

4.2 Notářská komora České republiky

Centrální notářskou komoru u nás představuje Notářská komora České republiky. K jejímu zřízení došlo v roce 1993, konkrétně 26. ledna 1993, kdy byla ustanovena zvolením svých orgánů na sněmu.¹⁷¹ Jejím zřizovacím ustanovením je § 35 notářského řádu, kde je jako jejím sídlem určena Praha. Jde tak o právnickou osobu veřejného práva, kterou člensky tvoří regionální notářské komory.

Komora se soustředí na vnitřní záležitosti notářství. Tvoří a přijímá tak stavovské předpisy, vykonává dohled nad notářskými komorami a notáři ohledně jejich činnosti, přijímá výkladová stanoviska k nejednoznačným aplikacím

¹⁶⁸ § 12 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

¹⁶⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 144. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁷⁰ § 11 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

¹⁷¹ BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. s. 169. ISBN 978-80-2605-768-0.

právních předpisů. Vedle toho má výrazné pravomoci v kárném řízení. Jejím cílem je zajišťovat výkon a dostupnost notářských služeb a potřebné technické prostředky k tomu.¹⁷²

Konkrétní činností upravenou notářským řádem je poskytování informací z rejstříků a evidencí, které Komora vede, provozuje a spravuje. Jejich výčet nalezneme v ustanovení § 35a odst. 1.

První evidencí byla Centrální evidence závětí s účinností od roku 2001. Dále následoval Rejstřík zástav, který byl zřízen zákonem č. 317/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002, posléze vznikla Centrální evidence manželských smluv v roce 2009. Neboť došlo počátkem roku 2014 k rozsáhlé rekodifikaci občanského práva, původní evidence závětí a manželských smluv nahradily neveřejné seznamy, které Komora vede i v současnosti, a to Evidence právních jednáních pro případ smrti a Evidence listin o manželském majetkovém režimu. Dalším neveřejným seznamem, který v té době nabyl účinnosti, je Seznam prohlášení o určení opatrovníka. Vedle toho také vznikl veřejný seznam, Seznam listin o manželském majetkovém režimu. Od roku 2021 Komora vede Sbíрку dokumentů a Evidenci ověřených podpisů, které jsou veřejnými seznamy. Pro všechny tyto spravované rejstříky, evidence a seznamy vede Komora vnitřní předpisy, ve kterých se stanoví konkrétní náležitosti.

V Evidenci právních jednání pro případ smrti nalezneme jak údaje z již neexistující Centrální evidence závětí, tak právní jednání vzniklá po novelizaci v roce 2014. Tato evidence slouží zejména v rámci řízení o pozůstalosti. Evidence listin o manželském majetkovém režimu obdobně obsahuje nejen informace z bývalé Centrální evidence manželských smluv, ale také další listiny, jako jsou například smlouvy o manželském majetkovém režimu nebo dohody o změně smlouveného režimu.¹⁷³ Vedle toho Seznam listin o manželském majetkovém režimu jako seznam veřejný, ke kterému je tak poskytnut dálkový přístup, byl zaveden na základě ustanovení § 721 občanského zákoníku.

V Seznamu prohlášení o určení opatrovníka se evidují předběžná prohlášení podle § 38 a násl. občanského zákoníku, která jsou sepsána formou notářského

¹⁷² BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 146. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁷³ Tamtéž, s. 154.

zápisu. Jejich účelem je určení, kdo se má stát opatrovníkem člověka, pokud bude v průběhu svého života omezen ve svéprávnosti. Údaje se následně elektronicky poskytují soudům pro dané případy.¹⁷⁴

Sbírka dokumentů je vedená v elektronické podobě. Zde se evidují a ukládají notářské zápisy převedené z listinné podoby do podoby elektronické, a notářské zápisy sepsané v elektronické podobě. Opatřeny jsou pak kvalifikovaným elektronickým podpisem notáře. Představuje jakýsi centrální archiv notářských zápisů sepsaných po celé České republice. Nahlížení probíhá vzdáleným přístupem skrz pořadové číslo a data sepsání listiny. K dispozici jsou však pouze informace o účastníkovi, datu sepsání a předmětu úkonu.¹⁷⁵ Na podobném principu pak funguje Evidence ověřených podpisů, která vede veškeré podpisy, jež byly legalizovány notářem na území České republiky.

V souvislosti s tím je důležité zmínit Centrální informační systém Komory, tzv. CIS, upravený konkrétně organizačním řádem v ustanovení § 33 a násl. Jedná se o program, který obsahuje technické a programové vybavení a slouží k elektronickému ukládání, zpracování, vyhledávání a přenosu dat. Nalezneme v něm pomocné aplikace, které umožňují přístup k údajům zapsaných v jednotlivých rejstřících, evidencích a seznamech uvedených výše. CIS tak poskytuje notářům, Komoře, notářským komorám a dalším subjektům informace z těchto aplikací, umožňuje komunikaci mezi těmito subjekty a zprostředkovává evidenci a kontrolu svěřených činností notáře.¹⁷⁶

Komora je též tvořena vlastními orgány, které upravuje § 36 notářského řádu. Řadíme mezi ně sněm, prezidium Komory, prezidenta Komory, revizní komisi Komory a kárnou komisi.

Sněm je nejvyšším orgánem Komory, také i tím nejvyšším v celé české notářské samosprávě, který reprezentuje členskou základnu, neboť se skládá ze zástupců členů notářských komor, které dělíme na delegáty a prezidenty. Prezidenti notářských komor jsou členové ze zákona, delegáti jsou voleni kolegiem příslušné

¹⁷⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 154. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁷⁵ § 35n zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁷⁶ § 33, 34 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/predpisy>.

notářské komory.¹⁷⁷ Sněm je svoláván prezidiem Komory na základě pozvánky. Jeho jednání posléze upravuje organizační řád. Pravomoci sněmu upravuje ustanovení § 37 odst. 3 notářského řádu. I v tomto případě se nejedná o výčet taxativní, jelikož sněm si na sebe může přenést rozhodnutí ohledně jiných otázek v působnosti Komory. Sněm jakožto nejvyšší orgán má hlavní oprávnění v rámci voleb ostatních orgánů Komory. Dále také tvoří stavovské předpisy, jako jsou volební řád a organizační řád týkající se přímo notářské samosprávy. Ostatní vnitřní předpisy, které se dotýkají i oprávněních mimo samosprávu, tj. kárný řád, kancelářský řád, zkušební řád a úprava jednotlivých vedených seznamů a evidencí, a také vyhlášení a organizace konkursu se schvalují Ministerstvem spravedlnosti.¹⁷⁸

Prezidium Komory je výkonný kolektivní orgán Komory, který má fixní počet třinácti členů podle ustanovení § 38 odst. 1 a § 37 odst. 3 písm. a) notářského řádu. Mezi tyto členy patří prezident a viceprezident Komory, prezidenti regionálních komor a další volení členové. V § 38 odst. 2 notářského řádu se upravují pravomoci prezidia, jako nejvýznamnější z nich lze zmínit svolávání sněmu či organizaci odborné výchovy notářů a zajištění publikační, studijní, dokumentační a informační činnosti.¹⁷⁹ Úprava organizačního řádu prezidia dále umožňuje podle § 21 tohoto předpisu zřízovat si poradní orgány ve formě rad a komisí, které se zaměřují na problematiku legislativy, mezinárodních vztahů, vzdělávání a dohledu.¹⁸⁰

Významnou osobou notářské samosprávy je prezident Komory, kterého upravuje ustanovení § 39 notářského řádu, a to včetně zastupování viceprezidentem. Jeho pravomoci odpovídají těm prezidenta notářské komory upravených v § 33 notářského řádu. V aktuálním funkčním období 2023-2025 je

¹⁷⁷ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 218. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁷⁸ § 37 odst. 3, 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-18]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁷⁹ § 38 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-18]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 221. ISBN 978-80-7400-689-0.

prezidentem Komory Mgr. Radim Neubauer, notář v Praze, a viceprezidentem pak Mgr. Pavel Bernard, notář v Brně.¹⁸¹

Kontrolní prvek tvoří dle ustanovení § 40 notářského řádu revizní komise Komory, tvořena předsedou a dalšími čtyřmi členy, jejíž úprava se ztotožňuje s tou, kterou notářský řád dává v § 34 revizní komisi notářské komory.

Posledním upraveným orgánem v ustanovení § 41 notářského řádu je kárná komise. Ta se skládá z předsedy a dalších čtyř členů. Jejím specifikem je, že se zřizuje pouze na druhém stupni notářské samosprávy, tedy v rámci centrální Komory. Její podrobnou úpravu nalezneme v kárném řádu, v předpisu přijatém sněmem Notářské komory České republiky. Této oblasti bude věnována následující podkapitola.

Komora také, stejně jako regionální notářské komory, má zřízenou vlastní kancelář podle § 22 a 23 organizačního řádu.

4.3 Dohled a kárné řízení

I v případě notářů je potřeba dohledu nad jejich činností a při porušení svěřených pravomocí následuje určitá odpovědnost a sankce. K těmto situacím nalezneme právní úpravu dohledu a kárného řízení v notářském řádu, konkrétně v jeho části čtvrté. Ten následně doplňuje organizační řád, v určitých případech se užije zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád). Speciální úprava kárného řízení obsahuje kárný řád. V kárném řízení se také pro účely dokazování a zajištění účelu a průběhu řízení použijí ustanovení zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu.

Dohled je v notářském řádu v ustanovení § 45 rozdělen na dva druhy. První dohled vykonává Ministerstvo spravedlnosti, druhý typ dohledu se týká notářských komor a Komory.

Státní dohled vykonávaný Ministerstvem spravedlnosti se zaměřuje na notářskou činnost podle § 2 notářského řádu (viz 3. kapitola) a na ověřování veřejných listin ve vztahu k cizině podle § 35o. notářského řádu. Shrneme-li tyto

¹⁸¹ XLVI. sněm Notářské komory České republiky. *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_1016-xlvi-snem-notarske-komory-ceske-republiky.

poznatky, jedná se o dohled nad pravomocemi, které byly notářům svěřeny svěřeny přímo státem.

Dohled Komory se týká činnosti regionálních notářských komor. Vykonává jej prostřednictvím svého prezidia, resp. jeho zřízené komise dohledu, který která pak dohlíží na veškerou činnost vykonávanou notářem. Zatímco dohled regionálních notářských komor se může vykonávat pouze u jejích členů.¹⁸²

Nejobvyklejším způsobem provádění dohledu jsou kontroly, jejichž provádění stanovuje notářský řád ve svém ustanovení § 46, kdy dochází ke kontrole spisů, listin a předmětů úschov, a také knih protestů, knih žádostí o výpis z evidence Rejstříku trestů, rejstříků, ověřovacích knih a ostatních evidenčních pomůcek.¹⁸³ Kontroly se provádí buď podle plánu kontrol, nebo se může jednat i o kontroly mimořádné. Plán kontrol sestavují prezidium Komory a prezidia regionálních notářských komor, a to na to každý kalendářní rok. V rámci notářských komor by se měl notář podrobit kontrole alespoň jednou za tři roky. Slouží k odhalování a předcházení zjištěných nedostatků, který které by činnost notáře mohly narušit.¹⁸⁴ V rámci kontrol, a to jak kontrolní orgány Ministerstva spravedlnosti, tak komor, se řídí podle kontrolního řádu.

Vedle tohoto způsobu existují podněty či stížnosti, které upravuje organizační řád ve svých ustanoveních § 30 a násl. Stížnosti se podávají na notáře a jeho zaměstnance, na činnost notářských komor a jejich orgánů a na činnost Komory a jejich orgánů. Stížnosti se podávají na notáře a jeho zaměstnance, na činnost notářských komor a jejich orgánů, a na činnost Komory a jejich orgánů.

V případě zjištění při kontrole, že se notář při své činnosti dopustil „*drobného nedostatku*“ nebo „*drobného poklesku v chování*“, orgán vykonávající dohled tyto skutečnosti vytkne.¹⁸⁵ Tímto orgánem, který výtku jako opatření uplatní, je myšleno Ministerstvo spravedlnosti, Komora nebo notářská komora, popř. při menší závažnosti přímo kontrolní orgán pověřen kontrolou, avšak ne v případě drobného

¹⁸² BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 240. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁸³ § 46 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸⁴ § 28, 29 organizačního řádu Notářské komory České republiky. In: Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-3-17]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/predpisy>.

¹⁸⁵ § 47 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

poklesku v chování, které by mělo být vždy projednáno prezidiem příslušné notářské komory vzhledem k zvýšené pozornosti na tuto situaci.¹⁸⁶

V předchozí kapitole jsem se věnovala bylo pojednání o odpovědnosti za újmu při výkonu notářské činnosti. Pokud byla tato újma způsobena pochybením notáře, které by se zakládalo na porušení jeho povinnosti, může se týkat o kárné provinění. Podle § 48 odst. 1 notářského řádu jsou notář, kandidát a koncipient kárně odpovědní za kárné provinění. Kárné provinění jako takové je závažné nebo opětovné porušení povinnosti, kterou stanovuje notářský řád, předpis Komory, usnesení orgánu notářské samosprávy, nebo zvláštní právní předpis, který musí s činností notáře souvisí.souviset. Nejčastějším případem bude kárné provinění způsobené činností soudního komisaře v řízení o pozůstalosti podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Kárným proviněním je taktéž závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání. Avšak ne pokaždé porušení povinností stanovených právníchprávním předpisem nebo usnesením Komory znamená kárné provinění. K tomuto se vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 14. 2. 2011, č.j. 14 Kse 6/2010-182, který se konkrétně týkal kárného provinění soudního exekutora. Nejvyšší správní soud v tomto rozhodnutí uvedl, že pro posouzení závažnosti porušení povinnosti záleží na veškerých okolnostemokolnostech daného případu, kdy tato závažnost se určuje významem chráněného zájmu, který byl tímto porušením dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, a také okolnostmi, za kterých byl čin spáchán.¹⁸⁷

Notářský řád stanovuje, jaká kárná opatření lze za kárná proviněnéprovinění uložit, a to konkrétně notáři, kandidátovi a koncipientovi. Notáři se může uložit buď písemné napomenutí, pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce a nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, nebo odvolání notáře. Kandidátovi hrozí též písemné napomenutí, pokuta až do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy, nebo odvolání za zastupování, pokud jde o zástupce notáře. Koncipientovi se ukládá písemná pokutapísemné napomenutí, nebo pokuta až do výše pětinasobku

¹⁸⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 241. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2011, č. j. 4 Kse 6/2010-182. In: Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2023-3-18]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/000614Kse_100_20110314101139_prevede no.pdf

minimální měsíční mzdy.¹⁸⁸ Kárná opatření se nesmí kumulovat, vždy musí být zvoleno jedno z nich.

Odvolání notáře v důsledku uložení kárného opatření má za následkem následek profesní diskvalifikaci, která trvá 5 let od právní moci rozhodnutí o odvolání, tedy notář nemůže být po tuto dobu znovu jmenován. To samé se týká notářského kandidáta, který byl odvolán ze zastupování.¹⁸⁹

Ohledně odpovědnosti za kárné provinění podle § 49 odst. 1 notářského řádu rozhoduje ustanovený tříčlenný senát složený z předsedy senátu a 2 přisedících z řad členů kárné komise. Tyto členové se určují losem a následně jsou písemně jmenováni předsedou kárné komise Komory.

Samotné kárné řízení se zahajuje na návrh, tzv. kárnou žalobou, která se podává ke Komoře, její náležitosti pak upravuje § 49 odst. 6 notářského řádu. Na základě toho, že notářská samospráva se skládá z více orgánů, než například ta advokátní, je zde rozšířen okruh osob, které mají oprávnění kárnou žalobu podat. Dle § 49 odst. 4 ji mohou podat proti kterémukoli notáři, kandidátovi nebo koncipientovi ministr spravedlnosti a prezident Komory, vedle. Vedle toho prezident notářské komory, předseda krajského soudu a předseda okresního soudu mohou podat kárnou žalobu pouze proti notáři (popř. kandidátovi nebo koncipientovi), který má sídlo v příslušném obvodu. Tyto osoby nazývají se označují jako kárný žalobce. Lhůta pro podání kárné žaloby je 6 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.¹⁹⁰

Takto kárně obviněná osoba má právo zvolit si obhájce z řad notářů nebo advokátů a notářský řád ji ve svých ustanoveních poskytuje další procesní práva, jako například právo vyjádřit se ke skutečnostem, které se mu kladou za vinu, nebo právo navrhopvat důkazy na svou obhajobu.¹⁹¹ Takto kárně obviněná osoba má právo zvolit si obhájce z řad notářů nebo advokátů, a notářský řád ji ve svých

¹⁸⁸ § 48 odst. 3, 4, 5 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸⁹ ŠUSTOVÁ, Jana. In: *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. 2016. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 55. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

¹⁹⁰ § 49 odst. 4, 5 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹¹ Srov. § 49 odst. 7 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ustanoveních poskytuje další procesní práva, jako například právo vyjádřit se ke skutečnostem, které se mu kladou za vinu, nebo právo navrhnout důkazy na svou obhajobu.¹⁹²

Kárný senát může rozhodnout v rámci řízení několika způsoby. Řízení může zastavit v případech stanovených § 49b odst. 1 notářského řádu, jedná se například o opožděné podání žaloby či její vzatí vzetí zpět. Dále je možné řízení přerušit, pokud skutek uvedený v kárné žalobě projevuje znaky trestného činu, či již kárně obviněný je již za tento skutek trestně stíhán. O zastavení nebo přerušení řízení rozhoduje kárný senát bez ústního jednání.¹⁹³

Nenastanou-li situace k zastavení nebo přerušení řízení, určí předseda kárného senátu termín ústního jednání, o kterém vyrozumí osoby podle § 49b odst. 5 notářského řádu. Kárný senát rozhodne ve věci tak, že buď dojde k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, rozhodne o jeho vině a uloží mu příslušné kárné opatření, nebo pokud se kárného provinění nedopustil či nelze jej prokázat, rozhodne se o zproštění kárného obvinění.¹⁹⁴

Pro rozhodnutí je rozhodující skutkový a právní stav v době, kdy ke konkrétnímu kárnému provinění došlo.¹⁹⁵

Proti rozhodnutí je možné podat odvolání ke Komoře jak ze strany kárného obviněného, tak kárného žalobce, a to ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí. O odvolání pak rozhoduje pro každou věc ustanovený pětičlenný odvolací kárný senát složený podle podmínek stanovených ustanovením § 50 odst. 4 notářského řádu.

Proti rozhodnutí odvolacího senátu lze dále podat správní žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního.¹⁹⁶

¹⁹² Srov. § 49 odst. 7 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹³ § 49b zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. s. 256. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁹⁵ § 50 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹⁶ ŠUSTOVÁ, Jana. In: *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. 2016. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 56. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce, který jsem v úvodu stanovila, bylo komplexně představit notářskou profesi a osobu notáře podle toho, jaké postavení ji dává český právní řád. Tato práce je proto sepsána tak, aby případný čtenář načerpal základní znalosti ohledně tohoto tématu, a byla pro osobu, která se právem nezabývá, byla osoba dostatečně přehledná a obsahovala obecné a zároveň ucelené informace o notáři a notářství v České republice. Podle mého tyto požadavky splňuje, tedy vytyčený cíl byl splněn a diplomová práce ve svém celkovém dojmu je kompletní, co se týče základního představení daného tématu.

V průběhu tvorby této mé práce jsem pracovala s odbornou knižní literaturou, s platným zněním právních předpisů a jejich komentáři. Východisko tvořily i vysokoškolské právnické učebnice zaměřené na dějiny a občanské právo. Aktuální informace o notářském stavu jsem dále čerpala z odborných článků, zejména z těch, které jsou publikovány v časopisu Notářské komory České republiky *Ad Notam*, také i z článků cizojazyčných. Též jsem užila tematickou judikaturu, jak českých soudů, tak Soudního dvora Evropské unie.

V rámci psaní diplomové práce jsem začala po úvodu s vymezením základních, i přesto zajímavých světových a českých historických etap, které se dotkly notářské profese a ovlivnily notářství až do dnešní podoby, která tvořila větší část této práce. Rozvedla jsem základní pojmy související spojené s tímto tématem, zejména pojem notář, jeho právní úpravu, kdo jím v dnešní době může být, jakým procesem se daná osoba může stát notářem a jak tato profese zaniká. Vymezila jsem také související pojmy, jako je notářský úřad a notářská kancelář. Součástí tohoto uceleného pojetí jsou i srovnání postavení notáře s ostatními právnickými profesními profesemi, konkrétně se soudním exekutorem a advokátem. Poté jsem se věnovala agendě notáře, kterou naplňuje činnost podle notářského řádu a dalších zvláštních předpisů, kdy nejvýraznější z nich je funkce notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Jedná se však o úpravu, které by se dala věnovat celá další kvalifikační práce, proto jsem se snažila vymezit ty hlavní činnosti a jejich obecné zakotvení v právním řádu. Zároveň jsem se zmínila o notářské odměně, obecných zásadách, které notářství provází, jako je povinnost mlčenlivosti, či o problematice odpovědnosti odpovědnosti notáře za újmu. Notářské samosprávě v České republice jsem dedikovala závěrečnou část práce, jelikož se jedná se o velmi podstatný prvek

notářství a neměla, který by měl být opomíjena. v rámci tohoto tématu zmíněn. V souvislosti s tím jsem také uvedla dohled a kárné řízení nad notáři.

Notáři by tak neměli být opomíjeni, jelikož jde o velmi podstatnou právnickou profesi, která má své postavení dané hlubokou historií. Tento tradiční přístup však delší dobu notářství dle mého názoru značně škodil, protože se zde neobjevovaly snahy o inovace notářských činností a mohly nemohly tak být využívány nové technologické postupy. Napomohla tomu elektronizace notářství, o které jsem se v práci zmínila výše, avšak je zde stále mnoho věcí, na kterých by se dalo zapracovat. Nemělo by ale dojít k tomu, aby byly narušeny základní principy notářství, jako jsou nestrannost, nezávislost či veřejná víra v jeho právní úkony. Z historie také víme, že postavení notáře nebylo jisté, a to kvůli snahám jej sloučit v rámci soudů a advokátů. Proto si myslím, že by toto povolání mělo být více zmiňováno a oceňováno.

Ráda bych se na závěr vyjádřila k výše zmíněnému návrhu, aby notářům byla svěřena projednání nesporných rozvodů. Dle mého se nejedná o vhodné rozšíření činnosti notáře. Ti totiž v dnešní době, kdy například možnost založení vlastní společnosti je otázkou minut, mají za mě náplň práce dostatečnou. Věřím, že by se tak ulevilo náporu, kterému soudy čelí, avšak notáři svěřená oprávnění a jeho vedlejší doplňková činnost mi vzhledem k rozložení práce na základě principu *numerus clausus* připadá jako ideálně právním řádem nastavené.

Ráda bych se na závěr vyjádřila k výše zmíněnému návrhu, aby notářům byla svěřena projednání nesporných rozvodů. Dle mého se nejedná o vhodné rozšíření činnosti notáře. Ti totiž v dnešní době, kdy například možnost založení vlastní společnosti je otázkou minut, mají za mě náplň práce dostatečnou. Věřím, že by se tak ulevilo náporu, kterému soudy čelí, avšak notáři se svými svěřenými oprávněními a se svou vedlejší doplňkovou činností mi vzhledem k tomu, jak je jejich práce rozložena na základě principu *numerus clausus*, připadá jako ideálně právním řádem nastavený výkon notářství.

RESUMÉ

Tématem této diplomové práce je „*Postavení notáře v českém právním řádu*“. Pojednává přehledně a komplexně o notáři a jeho profesi jako o jednom z významných právnických stavů. Cílem této práce je seznámit s notářem a notářstvím, popsat, o jakou osobu se v rámci právnických povolání jedná, jak ji a její postavení český právní řád zakotvuje, a zároveň sdělit, co vše představuje notářská činnost a k jakým konkrétním úkonům je notář zákonem pověřen.

Diplomová práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, jež se pro přehlednost dělí na tematické podkapitoly. Náplní první kapitoly je historický vývoj notářství, včetně toho českého, aby bylo snazší vyložit vzhledem k jednotlivým etapám pojmy, které v rámci úpravy notářství známe dnes. Druhá kapitola obsahuje informace o konkrétním postavení notáře v českém právním řádu a souvisejících pojmech, kde lze nalézt výklad o osobě notáře a procesu pro jeho jmenování. Třetí kapitola se zaměřuje na činnost notáře, jak ji upravují notářský řád a jiné zvláštní právní předpisy. Poslední kapitola se věnuje notářské samosprávě jakožto významnému prvku notářského stavu a dohledu a kárnému řízení notářů.

Klíčová slova

notář, notářství, notářský úřad, notářský řád, notářská činnost, notářská komora, notářský zápis, soudní komisař

RÉSUMÉ

The topic of this diploma thesis is “*Status of notary public in the Czech legal order*”. It synoptically and comprehensively deals with notary and his profession as one of the significant legal professionals. The goal for this thesis is to introduce notary and notaries, describe who this person across legal occupations is, how the Czech legal order protects this profession, and also inform what notarial activity stands for and which specific legal acts are given to notary by law.

The diploma thesis is divided into four main chapters which are then divided into thematic subchapters. The content of the first chapter is a historical development of notaries, including the Czech history so it can be easier to explain some terms that are used nowadays with relation to individual periods. The second chapter contains informations about current position of notary in Czech legal order and also connected terms. There is also explanation about the notary itself and the process for his appointment. The third chapter is focused on the notarial activity, how it is regulated in notarial code and other specific laws. The last chapter is about notarial self-government which is very important element of notaries and also notarial supervision and disciplinary procedure.

Klíčová slova

notary, notaries, notary office, notarial code, notarial activity, notarial chamber, notarial act, court commissioner

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Odborná literatura

- ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073802714.
- BALÍK, Stanislav. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-2605-768-0.
- BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.
- FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-869-6.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.
- KINDL, Vladimír a Michal SKŘEJPEK. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-030-2.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-828-3.
- ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. 2016. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.
- WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters

Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-829-1.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

Články

- Co je Apostila?, Superlegalizace. *Apostila s.r.o.* [online]. Dostupné z: <https://www.apostila.cz/>
- Election of Me Lionel Galliez as President of the International Union of Notaries (UINL). *Conseil supérieur du notariat* [online]. 1.12.2022. Dostupné z: <https://www.csn.notaires.fr/en/news/election-me-lionel-galliez-president-international-union-notaries-uinl>
- GRIČOVÁ, Andrea. Nesporné rozvody manželství s dětmi by mohli řešit notáři. Návrh projednají poslanci. *ČT24: Česká televize* [online]. 2023. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3555192-nesporne-rozvody-manzelstvi-s-detmi-mohli-resit-notari-navrh-projednaji-poslanci>
- Individual Members. *International Union of Notaries* [online]. Dostupné z: https://www.uinl.org/en_GB/individual-members
- JINDŘICH, Miloslav. Cesta k obnovení českého notářství (prosinec 1989 až leden 1993). *Ad Notam*. 2018, 2018/3.
- KASL, Jakub. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti a jejich úskalí. *Právní prostor* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/ht-notarske-zapisy-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-a-jejich-uskali>
- KLEIN, Šimon. Zápis do veřejného rejstříku notářem. *Ad Notam. Notářská komora České republiky* [online]. 2015. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_254-zapis-do-verejneho-rejstriku-notarem
- MACKOVÁ, Alena. Kdo pomáhá a kdo rozhoduje. *Česká advokátní komora* [online]. Lidové noviny, 4.8.2014. Dostupné z: <https://www.advokatni-komora.cz/scripts/detail.php?id=13279>
- Notary History. *National Notary Association* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.nationalnotary.org/knowledge-center/about-notaries/notary-history>

- Ověření pravosti podpisu – legalizace. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstriku/overeni-pravosti-podpisu-legalizace>
- Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat?. *Notářská komora České republiky* [online]. 2017. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze-udelat
- Projednání pozůstalosti. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti>
- Přímý zápis do obchodního rejstříku notářem. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/pravnicke-osoby-a-podnikani/primy-zapis-do-obchodniho-rejstriku-notarem>
- Úschova listin. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-listin>
- Úschova peněz. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-penez>
- VOJTEK P. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. *Ad Notam*. 2011, 2011/3.
- WAWERKA, Karel. Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993. *Ad Notam*. 2018, 2018/3.
- WAWERKA, Karel. Klaus Woschnack: Aspekty notářské samosprávy. *Ad Notam*. *Notářská komora České republiky* [online]. 2015. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_795-klaus-woschnack-aspekty-notarske-samospravy
- WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. *Ad Notam*, 2003, 2003/4.
- XLVI. sněm Notářské komory České republiky. *Notářská komora České republiky* [online]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_1016-xlvi-snem-notarske-komory-ceske-republiky.

Právní předpisy, stavovské předpisy a stanoviska

- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

- Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění

- Kancelářský řád Notářské komory České republiky
- Konkurzní řád Notářské komory České republiky
- Organizační řád Notářské komory České republiky
- Zkušební řád Notářské komory České republiky

- Usnesení prezidia Notářské komory České republiky č. P 11-4/2009 z 20. 10. 2009
- Usnesení prezidia Notářské komory České republiky č. P 20/2001 z 18. 12. 2001

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 40/06
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2011, č. j. 4 Kse 6/2010-182
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č.j. 3 Ads 75/2013-27
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2015, sp. zn. IV. ÚS 799/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 443/16
- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 27.08.2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. března 2018. Evropská komise v. Česká republika. Věc C-575/16